KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

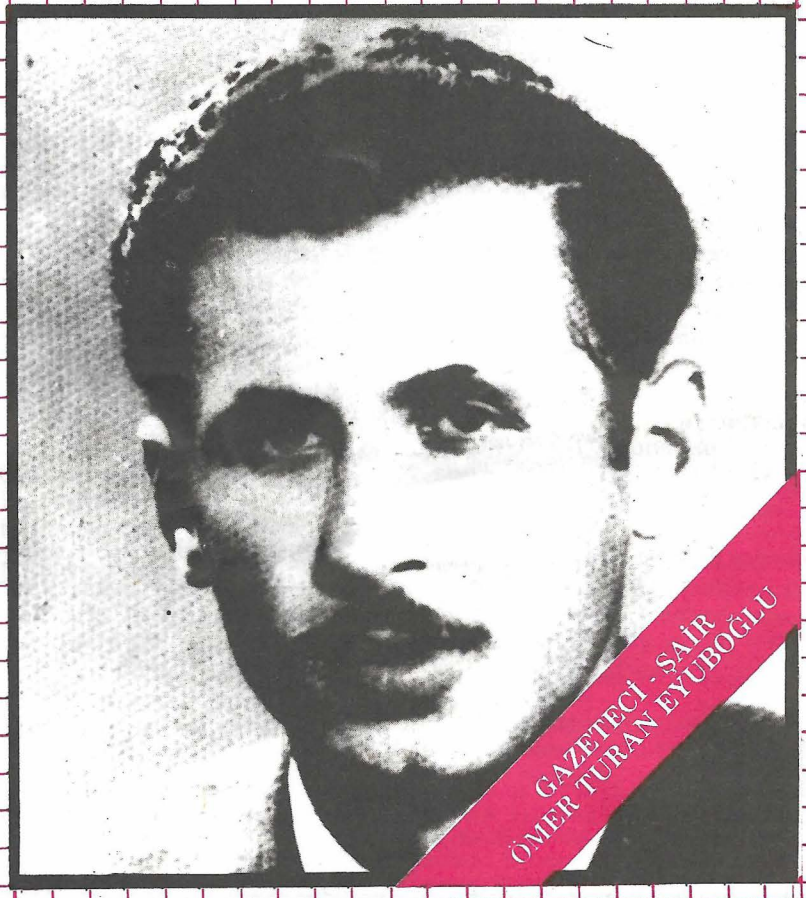

GAZETECİ - ŞAİR
ÖMER TURAN EYUBOĞLU

BU SAYIDA: Erdinç Ozan • Cavit Yıldırım • M.Özer Ciravoğlu • A.Nevzad Odyakmaz • Abdullah Şanal • Hüseyin Atabaş • Cumhur Gazioğlu • Ahmet Özer • Ali Mustafa • Gündoğdu Sanımer • Enver Atılgan • Döndü Açıkgöz • Fethi Savaşçı • İbrahim Oluklu • Nadir Gezer • Talip Apaydın

YIL:2 • SAYI:15 • HAZİRAN 1987 • 300 TL.

KIYI'dan

● *1946 yılında, 19 yaşındayken tek şiir kitabı İLK ADIM'ı yayımlayan, Trabzon'un sanat, kültür ve politik yaşamında öncü bir nitelik taşıyan HAKİMİYET adlı gazeteyi yayım yaşamına katan, gazetesinin bir sayfasını her hafta sanata ayırarak, döneminin pekçok sanatçısına kucak açan, şiirler, denemeler, eleştiriler, mizahi taşlamalar yazarak kentin kültürel yaşamına yepyeni bir kişilik kazandıran, gazeteci-şair Ömer Turan Eyuboğlu'nu 15 Haziran 1960 tarihinde yitirmiştik. 1927 yılında doğan ve bütün yaşamını basın ve sanata adayan sanatçımızı 27. ölüm yıldönümünde Ali Mustafa'nın kaleminden sunuyoruz. Hakimiyet'in sanat sayfaları ise 30 yıl sonra arkadaşımız Ahmet Özer tarafından inceleniyor.*

● *1979 yılında yitirdiğimiz şair ve yazar Ömer Faruk Toprak'ın anısını yaşatmak amacıyla ailesi tarafından gerçekleştirilen 'TOPRAK ŞİİR ÖDÜLÜ, 1980 yılından beri aralıklı olarak her yıl yarışmaya katılan şiir kitaplarından birinin şairine veriliyor. Son zamanlarda tekli yıllarda verilmesi kararlaştırılan ödüle, bu yıl katılma süresi 2 Haziran 1987 günü sona erdi.*

● *Dergimiz sanat danışmanı Gündoğdu Sanımer'in ilk şiir kitabı, KARAYELİN SÜRÜLERİ adıyla geçtiğimiz ay yayımlandı. Aynı günlerde yayımlanan bir başka kitap da çeşitli yarışmalarda dereceler elde eden Pelin Dursun'un ürünlerinin toplandığı 'TOMURCUK' oldu. Her iki kitap da KIYI YAYINLARI olarak okurlarımıza ulaştı.*

● *Dergimizin 11. sayısından itibaren okurlarımıza ulaştırdığımız anketimize yurdun pek çok yerinden yanıtlar geldi. Anketimize verilen yanıtlar teker teker değerlendirildi. Anketle ortaya çıkan sonucu Temmuz sayımızda okurlarımıza sunacağız.*

● *İki yıldan beri hazırlıkları sürdürülen Maçka Yıllığı, MAÇKA 86 adıyla yayımlandı. Birinci hamur ve kuşe kağıda basılan yıllık, 116 sayfadan oluşuyor.*

● *1987 yılı Sait Faik Armağanını "YAZA YOLCULUK" adlı yapıtıyla Tomris Uyar aldı. Sabahattin Kudret Aksal başkanlığında; Rauf Mutluay, Hilmi Yavuz, Oktay Akbal, Fethi Naci, Tahsin Yücel ve İnciser Akpınar'dan (Akşit Göktürk rahatsızlığı nedeniyle katılmadı) oluşan seçiciler kurulu, ödülü oy çokluğuyla Uyar'a vermeyi kararlaştırdı. Tomris Uyar, 1980 yılında da "Yürekte Bukağı" adlı öykü kitabıyla aynı ödülün sahibi olmuştu.*

● *1887 yılında öğretime açılan Trabzon Lisesi'nin, kuruluşunun 100. yılı 24-25 Nisan günleri bir izlence çerçevesinde kutlandı. Yurtiçi ve yurtdışından yüzlerce çağrılının katılımıyla kutlanan bu önemli eğitim kuruluşumuzun 100. yılına değerli hukuk adamı, yazar ve düşünür Hıfzı Veldet Velidedeoğlu da onur verdiler. Bu önemli günlerde Trabzon Lisesi'nin yeni binasının ilk müdürü değerli Eğitimci Faik Dranaz'ı da yakından tanımanın kıvancını duyduk.*

● *Trabzon Lisesi'nin kuruluşunun 100. yıldönümündeki tüm etkinlikler 32 sayfalık bir dergiyle kamuoyuna sunuldu. TRABZON LİSESİ Yayımorganı adıyla yayımlanan derginin düzenlemesi aynı okulun öğretmenlerinden Türkay Korkmaz tarafından gerçekleştirildi.*

● *Haziran ayı nice yazarlarımızın, şairlerimizin aramızdan ayrıldığı bir ay olarak anımsanır. Bu ayda yitirdiğimiz değerlerimizden biri de 1864-5 Haziran 1947 yılları arasında yaşamış, devlet adamı, yönetici, yazar Ebubekir Hazım TEPEYRAN'dır. Nabizâde Nazım'ın KARABİBİK hikâyesinden sonra köy gerçekçiliği konusunda KÜÇÜK PAŞA gibi bir romanın yazarı olan Tepeyran, Kurtuluş Savaşı yıllarından TRABZON VALİLİĞİ görevini üstlenmişti. Yazar Oktay Akbal'ın anne tarafından dedesi olan Tepeyran'ı 40. ölüm yıldönümünde saygıyla anıyoruz.*

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*
Sayfa Düzeni :*Şennur ÇAVDAR*

Dizgi Baskı: *Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Demirkırlar İş Merkezi B-C Blok Tel:19191-61200 Değirmendere/TRABZON*

Abone Koşulları:*1 Yıllık 3000 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*300 TL.* (KDV Dahil) Aylık Dergi

Banka No:Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi
65755 Hesap Numarası

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

DİL

Deneme / Erdinç OZAN

Dilin tad alma organı olduğunu hepimiz biliriz. Acıya acı, tatlıya tatlı, ekşiye ekşi diyen bu işlevinin yanında, dilin, bir başka görevinin de sese anlam katarak ağzımızdan dökülmesini sağlamaktır. Buraya kadar söylediklerimiz, dilin, bir takım bilimsel özelliklerinden öteye gitmemektedir. Konumuz bilinenlerden yararlanıp, ağzımızda öteye beriye kıvrılıp duran dil adlı organdan sözetmek değil. Asıl, bir ulusun dili hakkında konuşacağız.

"Bir ulusu, ulus yapan nedir?" diye sorsak, her kafadan bir ses çıkacaktır. Kimisi 'din' diyecektir bu soruya, kimisi 'yurt' kimisi 'tarih' diye karşılık verecektir. 'Hepsinin toplamıdır' diyenler olabileceği gibi 'dil' diyenler de olacaktır kuşkusuz. Bize göre de bir ulusu ulus yapan başlıca etken, o ulusun kendi özgün dili, yani, anadilidir. Ulus bilincine ulaşmanın başına 'dil' unsurunu koymak hiç de yanlış olmayacaktır. **"Türkçe, bizim için yalnız ekmek ve su kabilinden bir hayati madde değil, bu toplum içindeki varlığımızın sebep ve hikmetidir"** diyor Yakup Kadri Karaosmanoğlu.Türk dilinin tarihsel geçmişini şöyle gözümüzün önüne getirirsek yazarın ne denli haklı olduğunu düşünmez miyiz hiç?

Kendi ulusal dillerini bir yana itip, başkalarının dilini kullanan topluluklar, ulusal uygarlıklarını yaratamayacakları için, çağdaş anlamda ulusal sayılamayacaklarından topluluk olmaktan ileriye gidemeyecekler ve ulus bilincinden uzak olacaklardır. Osmanlılarda son zamanlara kadar ulusal bilincin oluşmamasını, imparatorluğun çok uluslu bir bünyeye sahip olması ve islamiyetin ümmetçi anlayışından kaynaklandığını belirtmek gerekir. Bu ümmetçi anlayış nedeniyle Türklük gözardı edilmiş, Türk dili hor bir dil olarak görülmüş, devlet dili olma özelliğini yitirmiş, Divan Edebiyatı adı altında, salt yüksek zümreye seslenen sanatçılar, şiirlerini Farsça yazmışlardır. Oysa, yüzyıllar önce **Kaşgarlı Mahmut,** Türkçe'nin Farsça ve Arapça'ya karşı üstünlüğünü **"Divan-ı Lügat-it Türk"** adlı yapıtında anlatmıştır. Türk Çağatay Edebiyatının büyük şairi **Ali Şir Nevai** de **"Muhâkemet-ül Lûgateyn"** adlı yapıtıyla Türkçenin, Farsça'dan daha üstün olduğunu kanıtlamıştı. Türklerin İslamiyeti kabul etmesiyle birlikte, Türk uygarlığı bütün kurumlarıyla bu dilin etkisi altına girdi. Türk dili yıpranmaya başladı. Arapça devlet dili haline geldi. Yazın dili Farsça'ya yöneldi. Türkçe'yi korumak halkın konuştuğu dille yazan, türküler söyleyen halk ozanlarına kalmıştı. Türk egemenliğini Hindistana kadar götüren **Gazneli Mahmut**, sarayında, yüzlerce Türk, Arap ve İran'lı şairi korumasına rağmen, Türk şairlerine bile Acem diliyle yazdırması Türkçe için affedilmez bir olaydı. Türkçe'yi Araplara öğretmek amacıyla, Arap yazarların yığınla eser yazmalarına karşın, Gazneli Mahmut'un, İran'lı şair Firdevsi'ye, dizesine bir altın vaadederek Farsça **"Şehname"** adlı bir eser yazdırması onun ulus bilincinden ne denli uzak olduğunu gösterir. Gazneli Mahmut devrinde Acem dilinin kazandığı "ihtişam" Acem tarihinin hiç bir döneminde görülmemiştir. Bu bakımdan, İran'lı şair Firdevsi'nin, dizesine bir altın vaadiyle kaleme aldığı "şehname" adlı yapıtı için 'Acem dilini dirilttim' demesini de haklı görmek gerekir. Osmanlılar, geniş imparatorluk topraklarına yayılan ulusları ümmetçi anlayışla yönettiklerinden, Türkçe göz ardı edilmişti. İslamiyetin yapısından kaynaklanan ümmetçilik bütün devlet kurumlarını egemenliğine almıştı. Yine de, dünyada ulusallaşma hareketinin hız kazandığı dönemlerde, imparatorluğa bağlı bu uluslar, kendi dillerini ve kültürlerini de yanlarına alıp Osmanlıdan koptular. İslamiyetin getirdiği ümmetçilik imparatorluğu dik tutmaya yetmemiş, çöküntüyle birlikte ulus bilinci Osmanlıyı da usul usul sarmaya başlamıştı. O zaman, **Mustafa Kemal** adlı yurtsever bir aydın, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini attığında **"Dillerini başka dillerin boyunduruğundan kurtaramayan uluslar, başka ulusların kölesi olmaktan kurtulamazlar"** diyor ve Türkçe, Yüzyıllar sonra yeniden devlet dili olarak hak ettiği yere geliyordu.

Yukarda anlattığımız olumsuz olaylara rağmen, tarihte, ana dillerine en çok bağlı kalan ulusların başına Türk'lerin koymak hiç de yanlış olmayacaktır. Gerçekten de Türkler, pek çok din, toprak değiştirdikleri, dünya yüzünde ayak basmadık toprak parçası bırakmadıkları, çeşitli kavimlerle - ülkelere sık sık karşı karşıya geldikleri halde dillerini değiştirmemekte, başka bir ulusun dilini almamakta ısrar etmişlerdir. Arapça, Farsça devlet dili olmasına karşın geniş halk yığınları bu dilleri benimsememiş, kendi öz dilini konuşmaya devam etmiştir. Divan edebiyatının halka sırt çevirmesine karşın, halk ozanları, sazlarında, türkülerinde halkın özlemlerini dile getirmişlerdi. Hem de arı, saf bir Türkçeyle. Türkler, sık sık din değiştirmelerine rağmen, tarihte kurulu hiç bir Türk devleti, halkına başka bir dili konuşması için baskı yapmamış fakat, Türkçe konuşması için kesin kurallar koymuştur. Binikiyüzyetmişyedi yılında **Karamanoğlu Mehmet Bey,** halka şöyle sesleniyordu. **"Bugünden sonra, divânda, dergâhta, barıgâhta, mecliste, meydanda Türkçe' den gayrı dil kullanılmayacaktır."** Karamanoğlu Mehmet Bey'den Atatürk'e kadar geçen süre içinde böylesi sağduyu sahibi, ulusal dilimizin koruyucusu bir başka devlet adamının çıkmayışı Türk dili için büyük bir eksikliktir.

"Dil bir uygarlık olayıdır. Bir uygarlığın kurduğu dil, başka bir uygarlığın düşündüklerini söyleyemez. Yetmez onu söylemeğe. Bir ulus uygarlığını değiştirdi mi, dilini de değiştirmek zorundadır" diyor Nurullah Ataç. Başka dillerin etkisi altında bulunan dilin, özgün yaratımlarda bulunamayacağı açıktır. Çünkü, özgün yaratımlar büyük ölçüde dilin bağımsız olmasını, yabancı deyimlerden arındırılmasını gerektirir. Dilin bağımsız olması ilkin ulusal düşünceyi hızlandıracak, ardından, evrensel düşüncenin boyutları aşılacaktır. Halkın anlayacağı dilden uzaklaşıp ona sırt çevirenler elbetteki zaman içinde yok olmaya, edebiyat tarihlerinde kalmaya mahkum olacaklardı. Divan edebiyatı şairlerinin adı, ancak yarışma programlarında geçerken, Yunus'lar Pir Sultan'lar, Köroğlu'lar, bugün Anadolu insanının günlük uğraşlarında, türkülerinde, özlemlerinde yaşamaya devam ediyorlar. Onları tarihin karanlıklarında bırakmayan, günümüzde de yaşatan o arı, saf Türkçeleridir. **"Dil denen şeyi yazanların yalnız kendileri değil okuyucuların çoğunun da anlaması şarttır"** diyor Hüseyin Rahmi Gürpınar. Ve şöyle sürdürüyor sözlerini: **"Dil bir çeşit tarikat esrarı değildir, öyle de olamaz, yazılan bir eseri, onun yazılarıyle birkaç seçkin kişiden başkası anlayamazsa, ona dil denemez."**

Bugün dünya yüzeyine yayılmış Türklerin üç yüz milyon civarında olduğu belirtilmektedir. Bu sayının elli milyonunun Türkiye'de yaşadığını düşünürsek, Türkiye dışında yaşayanlar ülkemizde yaşayanların beş kat fazlasınadenk gelmektedir. Türkler, tarihi süreç içinde, böylesi coğrafya ve hatta tarih bakımından birbirlerinden kopuk yaşamalarına rağmen, bugün dahi bazı lehçe ayrılıkları dışında ana dillerini korumaktadırlar. Dünyada bu birliği sağlamış başka hiçbir ulus yoktur.

Dil, bir ulusun var oluşunu anlamlandıran unsurların en başında gelir. Güçlü bir dil ve o dille yaratılmış köklü bir edebiyatı olmayan uluslar tarih arenasında er veya geç güçlü bir gladyatörün kılıç darbeleriyle can verecektir. Göktürkler, uygurlar, Kırgızlar seçtikleri, Hıristiyan, Mani, Buda dinlerinde Türklüklerini unutmayıp, yığınla dini eserler yazmışlardır. Türk dili adına sevindirici bir olaydır bu. Gerçekten de Türk ulusu pek çok şeyden vazgeçmekte ama dilinden asla.

Atatürk, Türk dilini sürekli geliştirip, özleştirmesi için Türk Dil Kurumunu kurmuştu. Kurum, Atatürk'ün vasiyeti gereği, üzerine aldığı görevi uzun yıllar başarıyla sürdürdü. Türkçe'nin ulusallaşması için büyük çabalar gösteren bu kurum, ne yazık ki bugün yok edildi. Güzel Türkçemiz, onu koruyup yönlendirecek bir kurumdan yoksun olarak büyük bir boşluğa itildi. Artık, Türk gençliğine, bilim adamına, sanatçısına, yazarına düşüyor dilini korumak ve yüceltmek görevi.

"Türkçe'yi güzel konuşabilmek için dünyaya Türk olarak gelmek gerek" diyen yabancılar dururken, bizim kendi dilimize sırt çevirmemiz düşünebilir mi?

A.Hicri İzgören'in Şiirlerinde "Görsel Olgu"

İnceleme/Cavit YILDIRIM

İzgören, ilk şiir yapıtı 'Acıyla Diri'yi 1981'de, ardından 1984'te 'Sessizliğin Sağnağı' nın basımlarını yaptı. 1980'den sonra, şiire başlayanlar içinde A.Hicri İzgören'in ayrı bir yeri olacak. İzgören, Mallarme gibi "şiirin sözcüklerle yazıldığı"na inanan bir şair:

"Çözüp sedeften düğmelerini
Öpüyorum ak gerdanından
Kıvrak delişmen sözcüklerin"

Her şairin şiirleri, birçok yönden incelenebilir; egemen tema, ideolojik yön, biçim özellikleri vb... Örnekse Cahit Sıtkı'da ölüm korkusu ve yaşama sevinci; Yahya Kemal'de milletinin geçmişine duyulan özlem, yanısıra sınırları aşma arzusu; Tanpınar'da büyülü zaman; Ziya Osman Saba'da aile mutluluğu; Nâzım Hikmet'te özgür yaşama, sezilenlerin kurtuluşu için sonsuz savaşım; Behçet Necatigil'de kalabalıklardan kaçış ve eve sığınış; Attilâ İlhan'da dehşet 'yalnızlık'.... egemen temalardır. Bunlar, bilinse de bilinmesi için yinelenmesinde yarar olan durumlardır.

İzgören'in şiirlerinde dikkati çeken ilk olgu, görselliğin egemen durumda bulunduğudur. Tek tek örneklemelerle, bu olguyu açığa çıkaracağım. Ama önce bunun nedenleri üzerinde durmak istiyorum. Bir şairde, egemen bir olguyu tespit etmek yeterli değil; aynı zamanda, bu olgunun, neden 'o' şairde, egemen olduğunun tutarlı bir açıklaması gerekir.

Her şeyden önce, 'görsel olgu' şairin dünyayı algılayışıyla ve mizacıyla ilgilidir. Kör şair Homeros'ta Aşık Veysel'de böyle bir olgunun egemen olması düşünülemez. Yaşanan dönemin etkileri de vardır. Şairin bir süre mapushanede yattığını ve orada gözleriyle konuştuğunu bazı dizelerinden anlıyoruz. Üstelik bu şiirler-yazılırken-İzgören'in fiilen bireysel bir aşkı, özlem biçiminde yaşadığını da düşündürdü bana. Dil, susarsa, susturulursa; gözler konuşur.

Ünlü Amerikan romancısı William Faulkner'in **"Ses ve Öfke"** romanının temel kahramanlarından Benjamin'in beyni, gözlerden ve kulaklardan gelen uyarıları, görüntüleri sadece kaydeder. Hiçbir yorum yoktur. Düşünme olayı yoktur Benjamin'de... O halde, Benjamin'de görsel ve işitsel durum bir olgu halini almamıştır; basit, şimik bir olay düzeyindedir.

Behçet Necatigil'de 'dokunma ve koklama' bir olgu ama çok zayıf bir olgudur. Belki motivasyon demek daha doğru olur. Öte yandan Necatigil'de egemen olan düşünsel-mantıksal olgudur.

İzgören'de 'gözlerle' yaşanır, 'gözlerle' algılanır, 'gözlerle' düşünülür. Evreni ve toplumu estetik olarak algılayış tamamen gözlerde başlayıp gözlerde biten bir süreçtir. İşte:

"Karşı durulmaz bir sevdadır bu
Öfkemi mayalayıp aşkla inatla
Yine gözlerine öncelik tanıyorum
.... ";

Şair "Sessizliğin Sağnağı"na şöyle başlar:

"Gözlerin diretirdi
Yılan ıslıklarına inat"
... ;

'Ağır Çekim'de:

"....
Gözlerim ağır çekimde şimdi
Donmuş bir surettir ellerim
Ah arkadaşlar"

diyen şair, dünyaya yine görsel açıdan yaklaşır. 'Kırkikindi Yağmurları'nda:

"...
Sonra gittin
Yarım kalda türkümüz
Pasa bir maviye boğdun
Gözlerin renginde bir sevinci
..."

Şair, gözlerin çekim alanına uğramıştır bir kez. Bir çekirdek boyunca dönen proton ve nötronlar gibidir. 'Günahın Boynuma Olsun'da:

"Gecenin yorgun göğsüne dayalı başın
Gözlerinde bütün bir ömrün sitemi"
...

'Sana Geldim'de yine görsel olguyla karşılaşırız:

"Sana geldim
Umudun ve sevdanın ustası
Yaralarım kanıyor yorgunum
Gözlerin daldasında
Deliksiz bir uykuya
Sana geldim bu gece konuğunum"

Yukarıdaki dizelerde geçen "gözlerin daldası" özgün bir söyleyiştir. "Eski Bir Alışkanlıkta' başlıklı şiirde:

"Yaktılmış gözlerden gülücükler
Ağbanili gelinlerin kızların
Kirmeninde yumak yumak
Sabir serencam " ;

'Alıp Başını Gitmek Oluyor Şiir'de:
"....
Gözlerimde yankısı kalmış
Bu kentin bungun sokaklarına
Sırılsıklam bir yağmur arıyorum"
'Akşamlar'da:
"...
Çakmak çakmak gözlerine pencerelerin
Akşam olunca kara perdeler inerdi
... " ;
'Görüş Günü'nde:
"...
Çıkınlarında fanila gömlek
Gözlerinde ağıtlar
Konuşmazlar
Gözleriyle dilleşir türküleşiriz" ;
'Umuttan Söz Et'te:
"...
Sızılar içinde yüreğim
Gözlerimde sirenler " ;
'Divan'da :
"...
Yaşam doğruladıkça gözlerini
Diz vuracağız harrani " ;
'Eser Kalmaz'da:
"Çözülür dilim
Sevgi bürür gözlerimi
... "
'Yakarım'da:
"...
Yenilirsem
Sebebim gözlerindir
.... "
'Köreltme Duyarlığı'da:
"Köreltme duyarlığı kurbanın olam
Gözden ırak düşürülsek de
O kekre tat yakacak içimizi" ;
'Çingene'de :
"Bir orman içmiş gözleri
Ellerinde koşumlar
... "
'Özleriz'de :
"...
Şiirime ilktir gözlerinle giriyor deniz
...
Bende kalacak tek şarkı
Nisan yağmurları ve gözlerindir" ;
'Kolay Olmuyor'da:
"....
Seni ve acılarını kucaklarım
En mimlenmiş yerinden
Gözlerinden öperim"

İzgören'in "Gözlerine Öncelik Tanıyorum"la "Kolay Olmuyor" adlı şiirler usta şairleri kıskandıracak düzeydedir. Çok başarılı şiirler onlar. Amacım, bu şiirlerdeki başarının nedenlerini açıklamak ve açımlamak değil. Yukarıda yaptığım incelemeden kolayca anlaşılacağı gibi, yapıtta yer alan otuz şiirin on sekizinde 'görsel olgu' egemen durumdadır.

ACILAR İÇİNDE ÖLEBİLİRİM

Umarsız yazgıyla dolu
Kim kurtarabilir gerçeği
Aşkın karşılıksız dilini

Çıldırasıya yaşam dolu bu evrende
Yıldızlarla umutlar acır tenimde
Zulmün kökleri dalarken derinlere
Direncin alın yazısı bekler dağları

Gelecek güzel günlerin düşüyle
Ve büyük bir hasretle
Mutlu olmak varken
Acılar içinde ölebilirim

M.Özer CİRAVOĞLU

yalnız kadınları kentin

çekik perdeli loş odada
aynalar dolusu yüz
hangi zamanlardan kalma
bir fotoğraf ki çok eski
gençliğin güzelliğin umutların
yitip gittiği o yüzler arasında
ağlamakların bile unutulduğu
yürek çarpmalarının bittiği
mavinin pembenin soluklaştığı
sulara düştüğü gökyüzünün
açık denizlere sürüklenip gittiği
ve yağmurlarla gelen bıkkınlıklar
güneşle bile üşüyen gün
yalnızlıklar kenti öyle kalabalık ki

a. nevzad odyakmaz

KÖPRÜLER KURAN BENİM

ben rüzgâr kanatları şiirler yazdım
yazdığımı yaşadım kavgalarımda
nazlı bir gelin duvağı açar gibi
her dizede titredi çeliklenmiş yüreğim
onlar kan döktükçe yandı gözlerim.

pusatlar kuşandım zulme dayandım
her gece sabaha kan-ter uyandım
gülüm şirin kokar ferhat oyalı
şu dağın ardında vurgun emeğim
vuslata çıkacaktır kurduğum köprülerim.

Abdullah Şanal

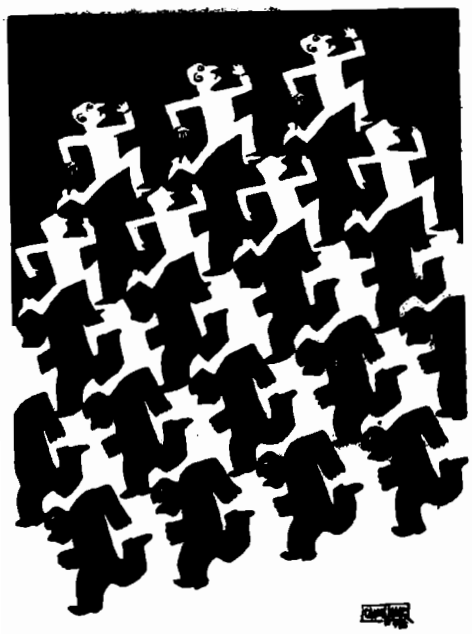

Karikatür: Cumhur Gazioğlu

DİNMEYEN

Kimi punk, kimisinin yanakları al al,
kimi kez kan kırmızı doğar güneş.
Her günün doğuşu sevda renginde olmaz
bir özlem, bir ayrılık, bir hüzün!..

Dinmiyor sızısı dinmiyor hasretimizin,
yaratan bitmiş de mi yalnızlığından
bir damla aydınlık düşsün belleğimize;
varsılın kanası, yoksulun aklığından.

Belleğimin sarnıcına bir kova iniyor,
kovanın ipi hızla onu hızla esniyor;
esneyen her şey makbulüm, düşünce asla!

Gece ordan yana, gündüz sevgili dizi;
her şeyden güzeldir bir çocuk yüzü,
insan güzelliğinin ürünü emek müstesna.

Hüseyin Atabaş

HAKİMİYET'İN SANAT SAYFASINDAN KALANLAR...

Ahmet ÖZER

Trabzon'un basın yaşamında önemli bir yer tutan **"Hakimiyet"** gazetesinin adının geçtiği her yerde, onunla özdeşleşen bir adı anımsamamak olanaksızdır. Bu ad..gazetenin kurucusu **Ömer Turan Eyuboğlu**'dur. Ömer Turan'ın basın yaşamına yepyeni bir anlayışla kazandırdığı Hakimiyet, bir yandan çağdaş gazeteciliğin tüm verilerini sayfalarında örneklerken, diğer yandan da kültür ve sanatın etkileşim ağını bir okul görevi üstlenerek örmesini bilmişti.

Basın ve sanata adadığı ömrünü 33 yılla noktalayan Ömer Turan, gazetecilik inancı yanında, hep sanatçı kalmanın gerekliliğine de inandırmıştı kendini. Bu amaçla da gazetesini sürekli olarak sanatçı kişiliğiyle yoğurmuştu.

İlk sayısı **24 Şubat 1956** günü okura kavuşan ve başlangıçta haftanın iki günü yayımlanan Hakimiyet'in ilk 25 sayılık süreci; Eyüboğlu'nun, gazeteci **İhsan Şekip Tuğrul**'la ortaklık döneminin bir ürünüdür. Bu dönemde, gazetenin kimliğini belirleyen yazılar yanında, zaman zaman denemeler, eleştiriler, öykü ve şiirler yayımlayan Ömer Turan, 19 yaşında -1946 yılında- **İLK ADIM** adlı şiir kitabına sahip bir şair olarak, yıllardır içinde yoğurduğu sanatsal birikimi, döneminin yerel ve ulusal düzlemde ürün veren sanatçıların ürettikleriyle, ortak bir çerçevede sunmayı amaçlar. Bu amaçla da iki sayfalık gazetenin bir sayfasını haftada bir sanata ayırmayı düşünür.

25. sayıdan sonra, bir süre yayımına ara veren Hakimiyet, **6 Ağustos 1956** günü yeniden okurlarına kavuşur. Başlangıçta **Tuğrul**'la kurulan ortaklığın sona ermesiyle oluşan yeni dönemde gazete tümüyle Ömer Turan'ın kişisel çabasıyla biçimlenir. Eyuboğlu'nun çocukluk yıllarından beri sanata duyduğu özlem, gazetesinin bir sayfasında şekillenir. Ve **24 Kasım 1956** günü Hakimiyet'in ilk **"Sanat Sayfası"** yayımlanır. Bu sayfa, onun ölümünden sonra da varlığını sürdürecek, kesintili de olsa toplam 150 sayı okuruna ulaştırılacaktır.

Başlangıçta, ülke düzeyinde belli doruklara varmış sanatçıların ürünlerine yer veren Eyuboğlu, sonradan kendi yöresindeki sanatçıları **"Sanat Sayfası"** nda konuk etmekten mutluluk duyar. Kimi sanatçıların ürünlerinden alıntılar yaparak sanat sayfasına değişik tatlar taşıyan Ömer Turan, çoğu kez yoğun okumalardan damıttığı gözlemlerini, okuduğu kitap ve dergilere düştüğü notları 'sayfa'ya taşıyarak, okuruna okuma beğenisi kazandırmaya çalışır. **Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Başaran, Necati Cumalı, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sabahattin Eyuboğlu, Cahit Irgat, Ortay Rifat, Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil, Rüştü Onur...**onun, sayfada, ürünlerinden alıntılar yaptığı sanatçıların bir bölümü olurlar. O yılların Trabzon'unun sanatsal yaşamında etkinliğini sürdüren **Subutay Karahasanoğlu, İsmet Zeki Eyuboğlu, Celalettin Algan, Ziyad Nemli, Azmi Tekinalp, Adnan Günay, İbrahim Topsakal, Adnan Topsakal, Osman Akbay,** Ömer Turan'ın çeşitli türlerdeki ürünleriyle yönlenen **"sanat sayfası"**nda yer alan sanatçılar olurlar.

150 sayılık bir toplamda sanatçıların ürünlerini yayımladıkları sayfa sayıları şöyle bir görünüm ortaya çıkarmaktadır.

Subutay Karahasanoğlu (47), İsmet Zeki Eyuboğlu (35), Sezai Yıldırım (31), Attila Aşut (30), Ömer Turan Eyuboğlu (25), Mevlüt Bayrak (17), Ziyad Nemli (16), Celalettin Algan (16), Gündoğdu Sanımer (15), Osman Akbay (13), A.Latif Şener (12). Trabzon Lisesinin o yıllardaki iki öğretmeni **Selim Kurnaz** ile **Hasan Tuna** da sayfada ürünleriyle yer alırlar. Ömrünü müziğin yoluna adamış **Temel Şükrü Doğru** da sayfanın altı sayısında görünür.

O yıllarda Gümüşhane ili sınırları içinde görev yapan şair **Berin TAŞAN (Şiran C.Savcısı)** ile şair **Nabi ÜÇÜNCÜOĞLU (Torul Ortaokulu Müdürü)** şiirleriyle sayfanın konukları olurlar. Üçüncüoğlu'nun ilerde MEMLEKET adlı şiir kitabına giren 11 şiiri bu sayfalarda yayımlanır. Yıllar sonra Trabzon'la bütünleşen bir sanatçı olan ve 7 yıl önce, bu toprakların koynuna bıraktığımız şair İlhan Demiraslan da 3 şiiriyle üç ayrı sayfaya güzellik katar.

1949 yılında, Trabzon'da, **DEĞİRMEN** adlı sanat-edebiyat dergisini 9 sayı çıkaran edebiyat öğretmeni **Halit TANYELİ**'nin, ayrıldığı kentte çıkan bu sayfaya gönderdiği şiirler de 23,38 ve 50. sayılarda yer alır.

Şair **Bedri Gider**'in **"sözde Aydınlar"** adlı yazısı da umarım bu sayfada yayımlamak için kaleme alınır. **Ziyad Nemli** o yıllarda yaşadığı İstanbul günlerinden damıttığı hikâyelerini özgün adıyla yayımlarken, **'Kindinarlı'** ve **'Gamlad'** adlarıyle de İstanbul'un o yıllardaki nice sanatçısının yaşamından süzülen anılarını Hakimiyet'e taşır. **Gündoğdu**

SANAT Sayfası
DÜZENLİYENLER: Attila AŞUT Mevlüt BAYRAK
HAKİMİYET
Mevlânâ Üstüne
İ. Zeki EYÜBOĞLU
Mevlüt BAYRAK
Ada Sebillerinde...
Yeniden Çıkışın Yankıları

Sanımer ise sanat tutkunu bir tıbbiyeli olarak, bir yandan ünlü sanatçılarla tanışmanın mutluluğunu yaşarken, diğer yandan da şiirlerini sanat sayfasından eksik etmemeye çalışır.

Sezai Yıldırım, Attila Aşut, Mevlüt Bayrak o yılların birer lise öğrencisidir. Gencecik yaşlarında, sanatın bütün güzelliklerini özümlerken aldıkları kültürün bir göstergesi olarak kazandıkları dil bilinciyle sürekli olarak bu sayfada soluk alıp verirler. Aşut ve Bayrak, Ömer Turan'ın sayfada başlattığı çabanın iki süreği olarak, nice ürünler yayımlarlar.

Tek yapraklık günlük yerel bir gazetenin, bir sayfasının sanata ayrılması, otuz yıl sonra günümüzün sanatsal ortamından bakıldığında gerçekten düşündürücüdür.

Sanat sayfası o yılların sanatının nabzını tutmaya çalışan bir yayımorganı görünümündedir. Sayfanın **8 Aralık 1956** tarihinde yayımlanan 3. sayısı ile 25 Aralık 1957 tarihli 56. sayısı ölüm yıldönümü nedeniyle **Orhan Veli**'ye ayrılır. Sayfanın 8. sayısında ise okurlar, özellikle de sanatçılar arasında bir **anket** düzenlenir. İki sorudan oluşan anketin birinci sorusu, sanat sayfasının izlenip izlenilmediği ve hakkında nelerin düşünüldüğü, ikinci sorusu ise Trabzon'da bir sanat yaşamı ve hareketinin olup olmayacağı üzerineydi. Ankete gelen yanıtlarla okurun nabzı tutulmaya çalışılır. **15 Mayıs 1957** tarihli **25. sayı SAİT FAİK**'e, **22 Mayıs 1957** tarihli **26. sayı** da o günlerde ölen **NURULLAH ATAÇ**'a ayrılır. 28. sayıda ise "sanatçılarla konuşmalar" üzerine bir anket düzenlenir. 6 sorudan oluşan bu ankete yanıt veren şu sanatçıların yazıları yayımlanır: **Nedret Gürcan, Ziyad Nemli, Aziz Semiz, Selim Kurnaz, Haldun Taner, Tahsin Yücel, Orhan Hançerlioğlu, Salah Birsel.**

SANAT Sayfası

DÜZENLİYENLER : Ziyad NEMLİ — Attila AŞUT

"Kamp 17.."

Attila AŞUT

Sessizliğe Sanayiç

Yanak Sevgi

Sanat Sayfasının 47 sayısında yer alan Subutay Karahasanoğlu, ilerde yayımlayacağı şiir kitaplarına alacağı tüm şiirlerini bu sayfalarda okurunun beğenisine sunar. Günümüzün ünlü araştırmacı-yazarı **İsmet Zeki Eyuboğlu,** ilk ve tek romanı **"Çakır Ayşe"**yi gazetede bölüm bölüm yayımlarken, sanat sayfalarının pek çoğunda da denemeler ve şiirleriyle yer alır. Zaman zaman yabancı şairlerden çevirdiği şiirler yanında özgün ürünü olan **"Kara Zıpkalı Uşaklar Destanı"**da bu sayfalardan okurunu bulur.

Sanat Sayfası Ömer Turan'ın gerçek anlamda okurları için açtığı bir okuldu. Bu sayfada olsun gazetenin diğer sayfalarında olsun değişik adlar kullanarak sürekli yazdı, yayımladı. Kimi zaman gerçek adıyla, kimi zaman da **Hacı Bayram** adıyla çoğu kez tanıtma yazıları yazdı. Mizahi taşlamalar yayımladı. Türkçeyi kullanmaktaki hüneri çevresindeki çoğu sanatçıya bir örnek oluşturdu. Eleştirileriyle daha o yıllarda yılmaz bir kalem savaşçısı olduğunu kanıtladı.

Yüzlerce sanatseveri bir araya getiren bu sayfada gazetenin başyazarı değerli eğitimci **Ömer Hikmet Karahasanoğlu** da zaman zaman sanatsal ağırlıklı ürünleriyle yer alır. **A. Latif Şener, Osman Akbay, Ali Reşat Özdemir** birçok sayıda ürünleriyle okura ulaşırken, ünlü sanatçımız **Bedri Rahmi Eyuboğlu**'nun da beş ayrı sayıda şiirlerine yer verilir.

Sanat sayfası **19 Kasım 1958** tarihinde 100. sayısına ulaşır. 101. sayıda ise o sayıya değin ürünlerine yer verilen kimi sanatçıların özgeçmişleri yayımlanır. 128. sayıya değin ortak bir çabanın ürünü olan sayfa, 10 Temmuz 1959 tarihinden itibaren altı sayı gazetenin önemli bir bölümünün yükünü omuzlayan Attila Aşut tarafından düzenlenir. **21 ağustos 1959** tarihinde çıkan **134.** sayıdan sonra uzun bir süre sanat sayfası yayımlanmaz. 15 Haziran 1960 tarihinde, Ömer Turan'ın ölümü az da olsa gazetenin bu yanında bir boşluk doğurur. Gazeteyi ustası Ömer Turan'ın çizgisinde çıkarmaya özen gösteren **Şahap Eyuboğlu,** uzun bir aradan sonra bu sayfayı **Attila Aşut** ile **Mevlüt Bayrak**'ın ellerine teslim eder. İlk dört sayı bu ikili tarafından çıkarılır. 5. sayıyı çıkaran **Yücel Hacaloğlu**'yla birlikte bir de tartışma başlatılır. 6. sayıdan son sayı olan 15. sayıya değin bu sayfa **Attila Aşut** ile **Ziyad Nemli**'nin ortak çabasıyla yayımlanır.

Ömer Turan'ın 1. ölüm yıldönümünde sayfada **"Ömer Turan Köşesi"**adıyla, bir yıla yakın süren bir bölüm başlatılır. Bu sayfada sanatçının yayımlayamadığı ürünlerine yer verilir.

Hakimiyet'in Sanat Sayfası, sanat ve kültürümüzde önemli bir görevi üstlenmişti. Yurdun değişik yörelerinden gönderilen ürünler, gazetenin çıktığı kentin sanatına gönül verenlerin emekleri, çağdaş sanatın verileri, türkçenin anlatım olanakları ve dilin pürüzsüz yapısıyla bütünleşerek okura sunulmuştu. Bu sayfa gazetenin kurucusu Ömer Turan'ın sanat tutkusunun, şiir sevdasının bir göstergesiydi. Eyuboğlu, hep güzellikten yana oldu, sanatla sevincini bütünleştirdi, yazdı, yazıştı, yayımladı...

Sayfaya emek verenlerle zaman zaman yazışıp görüştüğümde o yılların sanatsal coşkusunun bir ürünü olan sayfaların bütün güzelliklerini yüreklerinde unutulmaz bir sevinç olarak taşıdıklarını yaşamışımdır.

Bu yazı biraz da o sevinçleri artırsın istedim.●

İnceleme: Ali MUSTAFA

ÖMER TURAN EYUBOĞLU

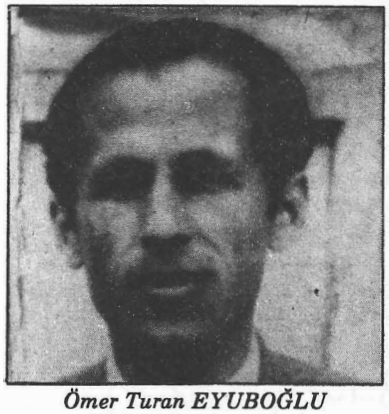

Ömer Turan EYUBOĞLU
(1927-15 Haziran 1960)

33 yıla **"Basın ve sanata adanan bir ömür"**ü sığdıran **Ömer Turan Eyuboğlu,** Trabzon'da, Maçka'nın Bahçekaya köyünde doğdu. Babası Ali Ulvi Bey'in öğretmenlik yaptığı köyünde ilkokulu bitirince ortaokulu okumak için Trabzon'a gelir. (1936-1937) Ne var ki matematik ve müzik derslerinden sınıfta kalınca öğrenimini yarıda bırakarak köyüne döner.

Ömer Turan, daha sonraki yıllarda kendi kendini yetiştirir. Özellikle İlköğretim Müfettişi, amcası Hüseyin Avni Bey'in ölümünden sonra ardında bıraktığı çok sayıda kitap, gazete ve dergi O'nun yetişmesi için bir okul olur. Bu yıllarda Ömer Turan, eski yazıyı da öğrenerek okuyan, yazan bir sanatçı olmanın ilk adımlarını atar. Tüm bunları kısıtlı bir köy yaşamı içinde başarır.

İlk şiiri daha çocuk denecek bir yaşta, 13 yaşında, **Trabzon'**da yayımlanan **Olcay** gazetesinin 25 mayıs 1940 tarihli sayısında çıkar. **Yaza Giderken** adlı bu şiirinde gelecekteki sanatçı **Ömer Turan Eyuboğlu'**nun ustalığı görülür:

"Nerede o güzel günler, bir hayâl oldu gitti
Yazın tatlı kokuları bir buhar olup gitti.
Nerede o şakrak kuşlar, o Ağustos böcekleri,
Hani o şirin menekşeler, zarif leylâk çiçekleri."
Hiçbirinden bir haber yok, ebediyen mi gittiler?
Yoksa o güzel çiçekler, üç ay için mi bittiler?

Yayımlanan bu ilk şiirinin verdiği yüreklendirmeyle Ömer Turan, yoğun bir çalışmanın içine girer. İlkgençlik yıllarında şiire ve sanata bilinçle yaklaşan şair, o dönemin sanat-edebiyat dergilerini **(Yedigün, Büyük Doğu, Türke Doğru)** izler. Özellikle **Yedigün** dergisinde **Nihad Sami Banarlı'**yla iyi bir iletişim kurar. O'nun eleştirilerinden yararlanarak şiir yolunda ilerler.

1940-1945 arasında şiir üzerine çalışmalarını yoğunlaştıran Ömer Turan, 1945 yılında Trabzon'da çıkmakta olan **Halk** ve **Akçaabat** gazetelerinde o dönemin halk şairi **Baba Salim'**e nazireleri yayımlar.

Gerek Yedigün dergisinde **Nihad Sami Banarlı'**dan aldığı olumlu eleştirilerle, gerekse yazıştığı sanatçı dostlarının yüreklendirmesiyle şiir yolunda ustalıkla yolalan **Ömer Turan Eyuboğlu** bu ilkgençlik ürünlerini, ilk ve tek yapıtı **İlk Adım'**da toplar. 1946'da Trabzon'da Yeniyol basımevi'nde yayımlanan **İlk Adım** adlı şiir yapıtı 16 sayfa ve 16 şiirden oluşan bir kitapçıktır.

19 yaşın ilkgençlik coşkusuyla büyük sanat merkezlerinin uzağında, Trabzon'un bir dağ köyünde şiirin sarp, dikenli yollarına adım atan Ömer Turan Eyuboğlu, tek şiir yapıtı **İlk Adım'**ın birinci sayfasına düştüğü **İki Söz'**de şiirlerini alçakgönüllülükle okurlarına sunar: **"Eserim, yirmi yıllık bir ömrün kemale erdiremeden düşürdüğü solgun bir meyvasıdır. İçinde bir çok hataların olacağını biliyorum. Fakat, belki de en büyük hatam bu kitabı bastırmak için duyduğum çocukça heves olacaktır.**

Bana cesaret veren tek düşünce: İlerde daha az utanacağım eserler verebilmek ümididir.

Eserimi okumak zahmetine katlananların, çetin ve sonsuz bir yola çekine çekine attığım bu titrek "İLK ADIM"ı müsamaha ile karşılayacaklarını umuyorum."

Böyle söylemesine karşın 33 yıla sığacak basın ve sanatla yoğrulu bir ömrün ilkadımı olan bu yapıtıyla girdiği şiir serüvenini daha sonraları gazetecilik uğraşısıyla sürdüren ve Trabzon toprağında kalıcı izler bırakan **Ömer Turan Eyuboğlu'**nu şair olarak müjdeleyen bir yanıttır **İlk Adım.**

Geniş bir şiir kültürüne sahip olan **Ömer Turan Eyuboğlu,** Divan ve Halk şiirinin örneklerini özümseyerek okumuştur. Geleneksel şiirden yola çıkarak oluşturduğu ilk ve tek yapıtı, 19 yaşın bir gençlik ürünü olmaktan öte şiir işçiliğini iyi bilen bir şairin yapıtıdır:

"Emelim sanatı pervane gibi dolanmak,
Yaratabilmek değilse de yaşatabilmek bir günü...
Nedim'in şakrakkuğule mısralarda kıvranmak
Ve Fuzuli gibi hazmedebilmek hüznü."

Şiirlerinde genellikle aşk, doğa, sanat, bireysel konuları işleyen Ömer Turan felsefe ve humouru da ustalıkla dizelerine yerleştirir:

"Her güzel söz sevkeder beni bir üzüntüye
Soruyorum kendi kendime: Hangi fikri ben ektim?
Kızıyorum Eflâtun fesatlık etti diye
Belki o hikmetleri bugün ben diyecektim."

Halk şiirini iyi tanıyıp özümseyen **Ömer Turan,** özellikle hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde Halk şiiri yolunda başarılıdır. **İlk Adım'**ın son şiiri **Küçüğümün Peşinden** 4+4 ölçeğiyle, lirik, akıcı söylemiyle, sözcük seçimiyle, kurgusuyle bu türde yazdığı güzel örneklerden biridir:

"Çiçekte tad bulamıyan
An der ki: Bahm gitti.
Tanrım eyle ona beyan:
Gül der: Soldum ahm gitti.

Kana yüreciğim kana...
Gör n'oldu garib Turan'a,
Döndüm kırık bir fidana!
Körpe eşkin dahm gitti!"

1940'larda başladığı şiir serüvenini 1960'lı yıllara ölümüne değin sürdüren Ömer Turan Eyuboğlu, ilk şiir yapıtı **İlk Adım'**ın bireysel şiirlerinden yola çıkarak daha sonraları kent yaşamının gerçekleriyle, gazetecilik uğraşısının ona sunduğu geniş olanaklarla (güncelin içinde olmak, hayatı yakından tanımak) şiirini toplumsal bir boyuta vardırır.

Ömer Turan Eyuboğlu, yaşadığı çevreyi, insanlarıyle yaşama biçimleriyle, folkloruyla şiirlerine taşır. Aşırı yerelliğe kaçmayan bu şiirler yöreyi, Karadeniz insanını gerçekçi bir bakış açısıyla yansıtması bakımından özgün ürünlerdir. 1957 tarihli **Orman Dönüşü** yer yer folklor tadı taşıyan şiirlerinden biridir:

"Memişoğlu Hızarcı Mehmet
Göz dikti onaltı canın bir dilim yerine
Fadime'ne küfür etti tarlada
At sürdü babamın üstüne"

Özellikle **Hacı Bayram** takma adıyla yazdığı hicivlerde toplumsal şiirin örneklerini verir. Bu tür şiirlerinde eleştiricidir. Kişiliği gereği toplumda gördüğü haksızlıkları, yolsuzlukları kabullenemeyen Ömer Turan, **Hakimiyet'**te yazdığı düzyazılarında ve şiirlerinde inandığı doğruları savunan bir sanatçı kimliğinde görünür:

CUMARTESİ 18 ŞUBAT 1961
YIL: 5 SAYI: 1399
10 Kuruş

HAKİMİYET

GÜNLÜK SİYASİ TARAFSIZ GAZETE

Yeni Yayınlar: «L. TOLSTOY» Hayatı, yapıtı, düşünceleri... Hazırlayan: Z. Başt... mar «Yenigün Yayınları» arasında 3 lira fiyatla çıktı. Bütün kitapçılarda bulunur.

KURUCUSU: ÖMER TURAN EYÜBOĞLU

147 LER İÇİN HÜKÜMET TENKİT EDİLDİ

Sanayi Sayımı 1964 e Bırakıldı

Ankara — Temsilciler Meclisinin Çarşamba günkü toplantısında sanayi sayımının 1962 senesinde yapılması için üyelerden Feyyaz Köksal bir takrir ...

1964 senesinden evvel yapılmasına maddi olarak imkân yoktur. Bu sayımın yapılabilmesi için bu konuda bilgisi olan elemana ihtiyaç vardır.

"Maroken koltuğa, billur masaya,
memura bak
Bağırır küfr ile avaz ile öksüz yetime
Soranm, söylüyorum haykırarak:
Bu süsün, saltanatın hepsi kime?"

Heceyle, serbest ölçüyle ve aruzla şiirler yazan Ömer Turan Eyuboğlu nun bu şiir serüveni yoğun gazetecilik yaptığı yıllarda (1956-1960) geri planda kalır. Buna karşın bir diğer yönü açığa çıkar: Yazarlığı... Özellikle köşe yazılarında gerçek bir gazeteci kimliğiyle inandığı doğruları yazar. Ömer Turan Eyuboğlu'nun az sayıdaki hikayeleri: **Bir şapka hikayesi, Kumandan Bey, Tersine Dünya, Müjdeci** 30 yaşlarındaki bir yazarın usta işi ürünleridir. Ömer Turan, mizahi manzumeleriyle, denemeleriyle, eleştirileriyle, hikayeleriyle çok yönlü bir sanatçıdır. Belki de 33 yıl gibi kısa bir süreçte ömrünü tamamlaması bu denli üretken ve çok yönlü oluşundandır.

Ömer Turan Eyuboğlu, yazma serüvenine başladığından ölümüne değin bütün yaşamını, ürünlerini defterlerine günü gününe not etmiştir. Daha 20'li yaşlarda bu sarı defterlerinin arasına özenle yerleştirdiği bir gazete mizanpajı onun asıl tutkusu olan gazeteciliğin bir göstergesiydi.

Trabzon'da o yıllarda iletişim kurduğu iki arkadaşı **Subutay Hikmet Karahasanoğlu** ve **İsmet Zeki Eyuboğlu** o'nu giriştiği bu uğraşta yüreklendirirler. Ömer Turan Eyuboğlu uzun yıllar düşlediği bir gazeteyi çıkarabilmek için varını yoğunu ortaya koyar. Giderek bozulan sağlığına aldırmaksızın yoğun çalışmalar içine girer. Gazetecilik tutkusu **Ömer Turan'a** amcası Hüseyin Avni Beyden miras kalmıştır. Hüseyin Avni Bey'in **Gümüşhane**'de 1924 yılında ancak 3 sayı çıkarabildiği **İlk Adım** dergisi ve **Rize**'de 4 sayı çıkardığı **Yeni Ay** Ömer Turan'a gazeteciliğe giden yolda ilk örnekler olur. Amcasının kişiliğini ve çalışmalarını kendinde yaşatan Ömer Turan O'nun yapamadıklarını, yarım bıraktıklarını tamamlamak ister.

Hakimiyet, 24 Şubat 1956'da Ömer Turan'ın yılmak bilmeyen uğraşları sonunda Trabzon'da basın yaşamına başlar. Tek yapraklı ve haftada 2 kez çıkan **Hakimiyet** o yıllarda Trabzon basını için örnek bir gazeteciliğin ürünü olur. 1956 Mayısında yayımına ikibuçuk ay ara veren **Hakimiyet** 6 Ağustos 1956'da 26. sayısıyla Ömer Turan'ın bu kez sahipliğini ve yazıişlerini üstlendiği yeni bir kimlikle yayınlanmaya başlar. Ömer Turan'ın sanatçı kişiliği gazeteye geniş ölçüde yansır. İki sayfadan oluşan gazetenin bir sayfası sanata,edebiyata ayrılır.

Hakimiyet, bir yandan o yıllarda giderek baskısını artıran DP iktidarına taşradan yürekli bir muhalefet gazete kimliğiyle eleştirilerini yöneltirken bir yandan da Trabzon'un sanat nabzını sayfalarında taşımaya çalışır. **Ömer Turan,** Hacı Bayram adıyla bilinen hiciv denemelerini gazetenin sanat sayfasında yayımlarken baş sayfada yeralan başyazılarında da aydın bir insan tavrını ortaya koyar. Her hafta düzenli olarak çıkan sanat sayfasında o dönem Trabzon sanat yaşamında etkinliği olan yazarlar ürünlerini yayımlarlar: Ressam **Kayıhan Keskinok, Dr.İlhan Demiraslan,** Cumhuriyet Savcısı **Berin Taşan,** Öğretmen **Nabi Üçüncüoğlu,** avukat **Subutay Hikmet Karahasanoğlu,** araştırmacı-yazar **İsmet Zeki Eyüboğlu** gibi günümüze ulaşan birçok imza **Ömer Turan Eyuboğlu**'nun kurduğu, yönettiği **Hakimiyet**'in sanat sayfasına şiirleriyle, yazılarıyla katkılarda bulunurlar.

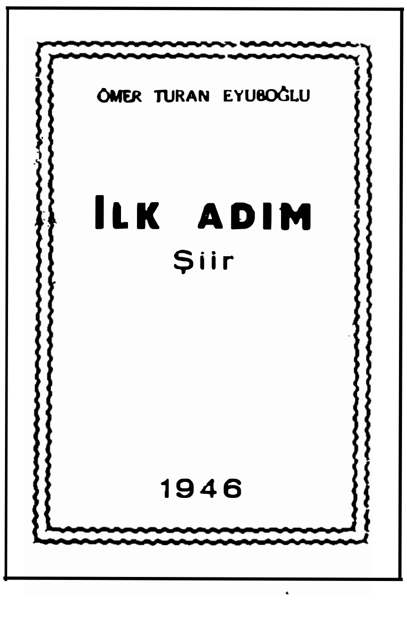

Dinmek bilmeyen sanat-edebiyat, gazetecilik çalışmaları Ömer Turan'ın bedenini yorar. Hastalanır. 18 Eylül 1957 ile 21 Ocak 1958 tarihlerinde **İstanbul**'da bir senatoryumda tedavi görür. O yılların amansız hastalığı vereme yakalanmıştır. Bu durumda bile canla başla gazetesini çıkarmayı sürdürür. Sonunda hastalığa yenik düşer. Bir şiirindeki gibi: **"Onu bunu bilmem, erkekçe öldüm/Kim bilecek ciğerimde yare var"** diyerek 15 Haziran 1960'ta çok sevdiği gazeteciliğe ve gazetesi **Hakimiyet**'e gözlerini kapar.

Ölümünden sonra gazetecilikteki öğrencisi **Atilla Aşut** ve gazeteci arkadaşları **Hakimiyet**'in yayımını sürdürür. 11 Ocak 1964'de kapanan **Hakimiyet** Ömer Turan'la birlikte Trabzon basın tarihinde saygın yerini şimdilerde de koruyor.

"Her derdi aldım arkama,
Ad bırakmak muradımız.
Baki kalan namdır amma
Anılmayacak adımız.

Türkiye'nin bir ilinde
Sılada, gurbet elinde
Belki de yârin dilinde
Anılmayacak adımız."

İlk Adım'ın 9. sayfasındaki **Anılmayacak Adımız** şiirinde böyle söyleyen Ömer Turan, uzun yıllar unutulur gider. Yalnız, ölümünün 3. yılında gazeteci arkadaşları güzel bir saygı örneği göstererek **Hakimiyet**'in 15 Haziran 1963 tarihli sayısını anısına özel sayı olarak düzenlerler.

Bunun dışında **Ömer Turan**'ın şiirinde de belirttiği gibi **"Anılmayacak Adımız"** söyleyişini doğrulayacak uzun suskunluk yılları 1981'e dek sürer. Güzel bir rastlantıyla Ömer Turan'la aynı köyden olan şair **Ahmet Özer,** 1981-1983 **Kıyı**'sının 5. ve 11. sayılarında **Ömer Turan**'ı günyüzüne çıkaran bir dizi inceleme yazıları yazar. Karadeniz gazetesi sanat sayfasında ölümünün 24. yılında, 14.6.1984 tarihinde yine aynı gazetenin 13.6.1985 tarihli sanat sayfasında ve **Kuzey Haber**'de 12 Hizaran- 3 Temmuz 1985 tarihleri arasında **Ahmet Özer**'in **"Basın ve sanata adanan bir ömür"** adıyla yayımlanan inceleme ve araştırması, şair ve gazeteci **Ömer Turan Eyuboğlu**'nu bütün boyutlarıyla yansıtan güzel bir değerbilirlik örneğini oluşturur.

19 yaşında ilk şiir kitabını yayımlayan, ilk gençlik yıllarında köyünde düşünüp tasarladığı gazeteyi daha 30'una varmadan kent merkezinde yaşama geçiren 33 yıllık ömrünü basına ve sanata adayarak tüketen **Ömer Turan Eyuboğlu,** Trabzon toprağından yetişen örnek insanlardan biridir. ●

PARK

Gündoğdu SANIMER

Türk öykücülerinin en iyilerinden olan Naim Tirali'nin **"PARK"** adlı yapıtının üçüncü basımı yapıldı. Bu arada, kitaplarında yer almayan ve onsekiz yaşında bir lise öğrencisiyken kaleme aldığı, iki öyküye de bu basımda yer verildi. Yeni isimleriyle bu öyküler "KONUK" ve "KAHVEDE KAVGA" dır. Aradan kırk yıllık bir zaman geçmiş. Kuşkusuz bu süre içinde, dildeki hızlı değişme, onlarda bazı düzeltmeler gerektiriyordu. Kitabın bütünlüğü bakımından olsun, yeni okurlarla iletişimini sağlama bakımından olsun böyle bir değişime gereksinme vardı. İşte Tirali de, bunu düşünmüş sanıyorum. O zaten ötedenberi dile önem vermiş bir yazardır. Yine de, öykülerindeki bütünlük, kurgu ve anlatım biçimiyle onlar eski konumlarını sürdürmekteler.

Naim Tirali usta bir öykücü. Kırk yıldan beri, eleştirmenlerce her zaman övülmüş sade bir dili var. Basit günlük olayların, yaşamımızda ne kadar önemli olduğunu çok iyi biliyor. Önemsiz gibi görünen kimi davranışların, toplumsal yapımızı belirleyen öğelerle dolup taştığını çok önceden sezmiş sanıyorum. İyi bir gözlemcinin seçiminden geçmiş olaylar dizisi, özentisiz anlatımı ve içtenliğiyle güç kazanarak çıkıyor karşımıza. İnsanoğlunun güzel ve övgüye değer davranışlarıyla, kimi anlamsız ve gülünç yanları onun öykülerinde adeta içiçedir. Daha doğrusu tüm insanlık serüveni, idealizm bataklığına düşmeden ve yalın bir biçimde yer alır.

Ötedenberi zevkle okuyageldim Tirali'yi. Bunu, uzun yıllardan sonra ilk kez tanıştığımızda söyledim kendisine. O öykülerin beni çeken bir yanı vardı kuşkusuz. İnsana yaşamı sevdiren, evrene yeniden ve gülerek bakmamızı sağlayan o coşku. Sanırım onlar bize sanatı da sevdiren öykülerdir. Naim Tirali, yaşadığı çevreyi çok iyi tanımış, çağının gerçek bir tanığıdır kanımca. İSKELE adlı öyküden bir bölüm aktararak sözlerimi noktalamak istiyorum.

"... Nihayet motor ve kayıklar iskeleye yanaştı. Dışarıya ilk atlayan herkesin tanıdığı biriydi: Öcü Ömer.

Birkac kisi:

"Ula öcü Ömer'e baksana be!.." diye söylendi.

Ocü Ömer, Giresun'un en ünlü aylağıydı. Aklına esince gemiye atlar, istediği yere kadar meteliksiz giderdi. İngilizce Fransızca birkaç cümle anlar, iyi mızıka çalmasını bilir, canı istediği zaman tangolar söylerdi. Balkanlar'ı, Mısır'ı, İtalya'yı dolaştığı, bir şarkıcı kızın kendisine abayı yakmış olduğu anlatılırdı. Bütün bunlarla birlikte insanın avaresinde bile iyi taraflar bulunduğu muhakkaktı. Öcü Ömer de, dönüp dolaşıp, arada bir de olsa Giresun'a uğramayı asla unutmazdı.

Karanlığın erimiş bir katran gibi, insanın eline yüzüne yapıştığı, elbisesine bulaştığı bu yıldızsız, aysız temmuz gecesinde iskeleyi dolduranla, evlerinin penceresinden sokağı seyreder gibi durgun görünüşlü, fakat meraklıydılar. Zaten bu iskele Giresun'un dışarı açılan bir kapısı veya bir penceresi gibiydi. Halk burada toplanarak geleni gideni, ineni bineni izlerdi."

Naim Tirali'nin onbeş öyküsünün yer aldığı "PARK", Cem yayınevi tarafından basılmış. 112 sayfa. Yıl:1987 ●

Yeni şiir kitabı 'Dillerim Lal'ın yayımlanması üzerine

HAŞİM ŞAHİN'LE SÖYLEŞİ

Söyleşen:Enver ATILGAN

E.A: Sevgili Şahin, ikinci kitabınızla ilgili duygularınızı öğrenebilir miyiz?

H.Ş: Acısına, sancısına karşın, doğum sonrası bebek nasıl mutlandırıyorsa ana'yı, öylesine kucağına atıyor ozanı sevincin, her yeni kitap.

E.A: Gerek 'Güneşe Sarın Beni'de, gerekse Dillerim Lal'de olsun şiirinizde biraz karamsarlık var gibi. Örneğin; Zindan gölgesidir günler/Geçerken başımın üstünden/ Dağbaşındayım/ Uğruna acı çektiklerimin arasında... Bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

H.Ş: Şiirimin yaşananın kendisi değilse de, parçası olmasına özen gösterdim. Kuşağımın künyesi depremken, yaşanandan payıma düşeni alıyorken ve yaşama bütün gerekleriyle bağlıyken, şiirim (yüreğim, bilincim, sevgilim) herşeyim oldu benim... Öteyandan karamsarlık ile umutsuzluğu da karıştırmamak lazım. Çünkü, umutsuzluk, yaşamla bağları kesmek ve yaşanana sırtdönmektir. Oysa karamsarlık, kaygının| ürünüdür. İyi ama, yaşadığımız yakın geçmişte ve günümüzde değerler alt-üst olmadı mı? Yaşam, göğsü parçalanmış kuşa dönmedi mi?... Ben ozanım (ki, duyarlığın ağacıdır ozan), bu olup-bitenden elbette ki kaygı duyacaktım. Benim derinden etkilendiğim konulardan şiirimin iz taşıması çok doğaldır. Çünkü, o, kişiliktir.

E.A: Evet, yanılmıyorsam "şiir kişiliktir" diye bir yazınızı okumuştum. Ne yüklüyorsunuz bununla şiire?

H.Ş: Uzun bir yolculuk olduğunu bilmeyenler, şiiri kolay sanır. Bu biraz da şiirin sokulgan olmasından kaynaklanıyor. Oysa, heridem ve dönemde bireyin elini tutan şiir ve yükümlülüğü (kültürel düzeysizlikten dolayı) kavranamıyor çoğunlukla. İşte bu nedenle o yazımda; şiirin yaşamla (her kertesinde) nasıl içiçe olduğunu ve şairin de yaşamın yaşanılır kılınmasında omuzlarının izinin olması gerektiğini vurgulamaya çalıştım.

E.A: "Anlamsız şiir olmaz" adlı bir yazınızı da okumuştum. Şiirde anlam ve içerik konusundaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

H.Ş: Şiirden anlamı sürmek, onu dışlamak şiire karşı olmaktır. Şiiri bir biçim oyunu ve bireysel haz duyma aracı olarak görenler, daha önce de vurguladığım gibi, şiirin ve şairin yükümlülüklerini bilmeyenlerdir.

Elbette ki, şiirde anlamın dışında diğer öğeleri de gözetiyorum. Yani, şiiri şiir yapan tek öğe anlam değildir, ama, en temel öğe de o'dur. Anlam, içeriğin dışlaşması olduğuna göre, söylediklerim içerik için de geçerlidir.

E.A: Son yıllarda bazı gençler "özgür şiir"den sözediyor, ne dersiniz?

H.Ş: Size şunu söyleyeyim: Bu savlar çağdaş ozanı bağlamaz. Yaşama doğasıyla bakanlar ve onu derinliğine kavrayanlar, böyle handikapların içine düşmezler.

Eğer özgürlüğün iradi olmadığını düşünürsek (ki, onların bakış açıları olguları doğasıyla kavramaya ve görmeye engeldir), özgür şiir de olamaz demek zorundayız... Yağmur buluttan, bulut buhardan, buhar sudan ne denli bağımsız ise, şiir ve şair düşünceden, düşünce de sosyal yapıdan bağımsızdır. Ve tabii, bu durumda şiir de özgürdür.

Aslında "şiir özgürdür" diyenler, dürüst davranmıyorlar. Onlar, şiirin doğasını kendi minik amaçları adına yeniden "keşfetme" bağnazlığı içindeler ki, tek başına bu tavır bile, şiire ihanettir. Çünkü, şiir biraz da duyarlıktır.

E.A. Teşekkürler sevgili Şahin

H.Ş. Ben teşekkür ederim. ●

BİR TARİH ANLATILIR
MAVİ ÜSTÜNE

Kim bilir kaç göçün izi taşındı saçlarıma
Giderek yalnızlığımı da çaldınız benden
Sesini duyarım uzaklarda kilitlenen kapıların
Ateşe düşen yüzünüzün rengini alır gece
Yüz göz olur kuşluklarda çatlak dudaklarınız
Ulaşılmaz dehlizlerdedir arda kalan fırtınalarınız

Gün ışıkları vuruyor avuçlarımda patlayan zamana
Çılgın bir denizi andırıyor içimdeki öfke
Ne güzelin adı kaldı ne çirkinin sözü
Adressiz bir kimliğe büründü yaşadığımız tarih
Yırtılan gecelerden gelinciklerle çıktınız
Her bakışınızda sular buruştu kentlere varmadan

Sonsuzluğu mühürleyen ellerinizi sakladı yıldızlar
Yanık sevdanız koluma giriyor döl yatağında
Çıplak ağaçların dallarına çizilmiş suretiniz
Aynı kenti bölüştüğümüz sevgililer vardı
Tüm sorular yanıtsız doluyor gözlerime
Nereye dokunsam korkular gülüşür kankırmızı
Tanığıdır kıyısında seviştiğimiz çağın okyanusları

Döndü AÇIKGÖZ

O GÜZEL IŞIKLAR

Kırkikindi yağmurlarıyla birlikteydi umutsuzluk
Dudak ucu merhabalar yarınlara yüklüydü
Tomurcuklar çatladı ilk cemreyle birlikte
Hiç bir yere sığmıyordu delişmen sevgimiz
Trenlere duraklara koşup durduk gece gündüz
Akşamlar zift gibi inerdi evlerimize
Gerçekten siz yine yoktunuz neredeydiniz?
Bu kaçıncı karayel demeye kalmadan
Q canım erdemleri demir kasalara kilitlediniz.

Horoz sesleri değil fabrika düdükleri artık
O canım uykuları düşleri bölen
Tarhana bulgur hesapları azaldı
Bir Şaman ermişliği içinde gelen
Ozan düşleridir kardan da beyaz
Bilgece baktınız her şeye yine de bilemediniz.

Bu çamur kasıntılardan bıktık usandık
O kara limanlarda milyon kez yokuz
O canım ışıkları amma da güzel yaktık.

Fethi SAVAŞÇI

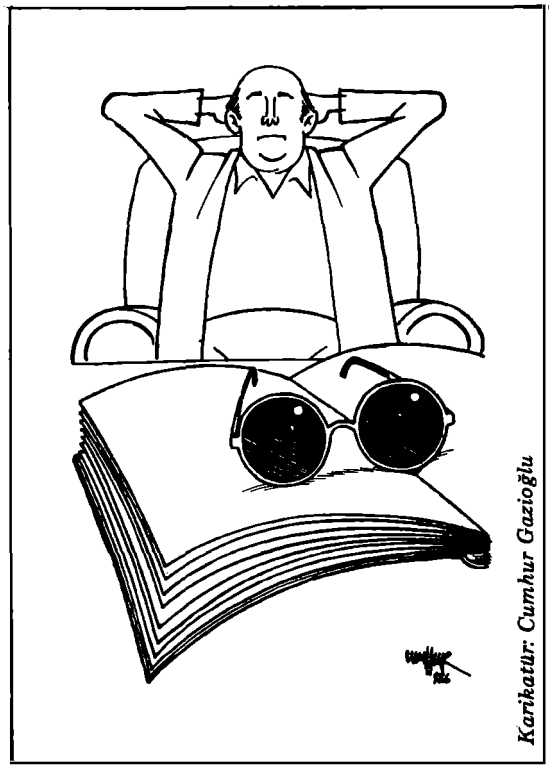

Karikatür: Cumhur Gazioğlu

ÜLKEMDE

Evler vardır;
Uzaktır giriş kapıları
Sokak kapılarına
Kuyular, tulumbalar, iz'ler
Sözsüz bir türküyü söyler gibiler

Evler vardır;
Sevinçlerin sırı dökülmüş tabaklarında
Anılar gelir önlerine yaşlı kadınların
Ardınca gecesefalarının
Çığlık çığlığa açılışları

Evler vardır;
Sıvaları dökülmüş duvarlarında
Siyah tüllerle örtülüdür fotoğrafları
Kızların, oğulların

Evler vardır;
Odaların anılarla dağlanan boşluğunda
Oluklu bir hançerdir
Babasız çocukların bakışları

Gece
Bir solucan sessizliğiyle
İner o evlere

Üzeri yüklü gelinler
Bahçesine toprak ekler

İbrahim OLUKLU

YEŞİLİN VE MAVİNİN ÇAĞRIŞIMI

Nadir GEZER

Mardin'in Derik ilçesinde on ay öğretmenlik yapmış, sonra da asker olmuştum. 1956 Kasımı Konya'daki askerliğimin son ayıydı. O ayın ilk günlerinde birkaç arkadaşımız yeni atanacağımız yerleri izlemek üzere Ankara'ya gitmişlerdi. Dönüşte Beşikdüzü'ne atandığımı söylediler bana. Beşikdüzü!. Köy Enstitülerimizin yaygınlaştığı yıllarda adını çok duyduğum bir yerdi Beşikdüzü!..

O zamanlar, ulaşım olanakları bugünkü kadar yaygın değildi. Üç günde alınırdı o yollar. Gecemizi de yolculuğa katabilirsek, iki güne inerdi yolculuk. 1956 Kasımının son günlerinde ayrıldım İnegöl'den. İlk durağım Ankara'ydı. Oradan da Çorum yoluyla Samsun... Çorum, ilkokul öğretmeni olarak görevlendirildiğim ilk yerimdi. Tarhankozlusu köyünde başlamıştım öğretmenliğime. Ne de olsa ilk göz ağrım orasıydı. Göz alabildiğine uzanan bozkır ve bozkırın içine kümelenmiş köyler... Taa uzaklarda görünen kavak ve söğüt ağaçlarıyla çevrilmiş su kaynakları... Masmavi gökyüzünün altındaki bozkır başkalaşır insanın gözleri önünde. Titreşir her şey! Nerede bir köy görsem bir kıpırtı titreşir içimde. O kıpırtıyı duyumsayarak aldım yolları.

Bozkırdan uzaklaştıkça Karadeniz belirtileri açığa vurmaya başladı. Ağaçlar, güz vurgunu doğa büyük bir değişimle büyüyüverdi gözlerimde. Samsun'daydım artık! Ve ilk kez gözlerimin önünde uzanan Karadeniz... Bir gece konakladım Samsun'da.. Sonra yeniden yolculuk... Her an denizi gözlerimin önünde büyüterek yaptığım bir yolculuktu bu! Beşikdüzü yolculuğu!..

Samsun'dan ayrılır ayrılmaz doğa olanca güzelliğiyle sardı beni. Yamaçlar göz alıcı bir eğimle uzanıyordu denize. Gözlerim ikide bir denizle yamaçlar arasında dolanıyordu. Koca bir kıyı şeridine yayılmış kentler, kasabalar, köyler... Dağınık evler... Yepyeni bir oluşumla karşı karşıyaydım. Oysa Anadolu'nun pek çok yerinde, köy insanı birbirine sırt vermiş evlerde yaşardı. Sanki birbirlerine destek olurdu bu evler. Ben öyle bir köyde doğmuş, büyümüştüm. Karadeniz köyleri depdeğişik bir yapıda çıkmışlardı karşıma. Evler dağınıktı. Her ev sırtını bir yamaca dayamış, o gürelmiş yeşilin derinlerinden karadenizin o doyumsuz mavisini taa karşıdan kucaklıyor gibiydi. Otobüsümüz durmadan yol aldı sahil boyunca. Gün öğleyi aştı. İkide bir sürücü yardımcısına Beşikdüzü'nde ineceğimi anımsatıyordum. Güneş battı. Karanlık çöktü üzerimize. Ne deniz, ne de güz vurgunu yamaçlar görünüyordu artık. Arada bir taa uzaktan pencereleri ışımış bir ev gülümsüyordu bize.

Akşamın sekizine doğru otobüsüm durdu. Sürücü yardımcısı "Ha burası Beşikdüzü işte!" dedi. İvedi indim otobüsten. Daha ben toparlanamadan, otobüsüm uzaklaştı, gitti. Karanlığın ortasında kala kaldım. Bir dakikaya yakın öylece durdum. Gözlerimi karanlığa alıştırmaya çalışıyordum. Birden sıcacık bir sesle toparlandım: **"Hoş gelmişsin hemşerim! Sağa yardum edebilir miyim?"**. Gençten biriydi karşımdaki. Elindeki elfeneriyle taradı yüzümü. Öğretmen olduğumu, geceyi geçirecek bir yere gereksinim duyduğumu söyledim ona. Hemen bavuluma sarıldı. Beşikdüzü'nün içine yöneldik...

İşte burası kaç yıl süreceğini bilmediğim bir durağımdı. Otobüsten indiğimden bu yana müthiş, evet müthiş bir deniz sesi büyüyordu karanlığın içinde. Bu ses, o bölgeye ilk gelen için gerçekten ürperticiydi. Karadeniz'in ters bir gününe rastlamıştı yolculuğum. Az sonra otel odasındaydım. Ama denizin o ürpertici sesi kulaklarımda uğulduyor, tedirgin ediyordu beni. Bir korku, bir yalnızlık doluyordu içime. Burada kaç yıl kalacaktım? Nasıl bir çalışma ortamı bulacaktım? Okulum ve meslektaşlarım?... Bir dizi soru tırmalıyordu usumu. Sonunda güçlükle de olsa uyku çekmişti beni kendine.

Sabah uyanır uyanmaz pencereden dışarıya baktım. Denizi dinledim. Şaşkınlaştım birden!.. O gecenin ürpertici uğultusunun yerini dingin bir sabah almıştı. Deniz durgunlaşmış, yağmur yağmış, yarı bulutlu gökyüzünün güzelliği vurmuştu yamaçlara. Sahilden tepelere uzanan bir güzellik oturmuştu, bu güzellik güz güzelliğiydi. Geniş alan, iki katlı durgun yüzlü yapılar, dükkânlar, isteksiz yürüyen insanlar... Sabah hazırlığımı yapar yapmaz hemen dışarıya attım kendimi.

Yağan yağmurdan sonra toprak kokusu vurmuştu dışarıya. Alandan okula yöneldim. Okul bahçesi kımıl kımıldı. Öğrencilerimin arasından geçtim. Beşikdüzülülerin kendi emeklerinin ürünü olan okulumun içindeydim artık. Derin bir soluk aldım. O gün 30 Kasım 1956'ydı. Okul müdürü Mehmet Erkan gülümseyerek karşıladı beni. Dili Karadeniz diliydi. Bir sıcaklık, bir dostluk vardı onun dilinde. O da benim gibi Köy Enstitüsü kökenliydi. Sonra da Musta-

Nadir Gezer iler Okul Müdürü Mehmet ERKAN öğrencileriyle. Beşikdüzü, 1957

Sol başta Nadir Gezer, 1956-1957 öğretim yılında öğretmen arkadaşlarıyla.

fa Çaldağ çıktı karşıma. Uzun yıllardır unutamadığım, dostluğunu içimin derinlerinde her zaman duyumsadığım Mustafa Çaldağ!.. Memurlar, hizmetliler.. En güzeli de Karadenizli uşaklarım...

Karadeniz insanı okumaya, öğrenmeye düşkündü. Büyük bir istek vardı öğrenmeye karşı öğrencilerimde. Kalabalık sınıflar, ama çalışmayı seven çocuklarım. Biz de kolları sıvamış, büyük bir coşkuyla başlamıştık çalışmaya.

Mustafa Çaldağ'la günlerimiz birlikte geçmeye başladı. Ne sıcacık bir dosttu o!.. Belediyeye değgin dükkânların üzerindeki bir odada kalıyorduk. Yerde birbirine yakın iki yatak ve duvar kıyısında delik deşik olmuş paslı bir soba... Koca yapıda iki kişiydik! Akşamları o soğuk, nemli odaya gitmek gelmezdi içimizden. Dışarıda yemeğimizi yer, okula döner, çalışırdık. Sonra da insanlardan uzak, denize yakın o yalnızlıklarla dolu odamıza atardık kendimizi... Çaldağ yorganının iki yanını yatağın altına sıkıştırır, kalıp gibi girer çıkardı yatağına. Her kezinde de gülümser, kollarını yorganın dışında bırakır, hemen başucundaki kitaba uzanırdı. Yataklarımızın çevresi gazete, dergi ve kitapla çevriliydi. Hele Çaldağ okumaya öyle düşkündü ki bir an olsun kitabı elinden bırakmaz, kitabın sıcaklığını sürekli elinde duyumsamak isterdi. Yahya Kemal'e hayrandı. Aruz vezniyle kendisi de denemeler yapar, sevdiği dostlarına şiirler yazar, onun dostluğu yansırdı o dizelerden. Sevgi yüklüydü. Beşikdüzü içki sofralarının baş konuğuydu. Sevimli yüz çizgileri, güler yüzü, coşkulu yapısı onu anımsatırdı herkese. Ben ise durgun ve çekingendim. İçki sofralarından da uzaktım. Uzun otuz yıl geçmesine karşın onun o içten dostluğunun sıcaklığını duyumsarım içimde. O tam bir halk çocuğuydu. On yılı aşkın hizmet verdi Beşikdüzü'ne. Güleçti. Gür saçlarını geriye tarar, kara çerçeveli gözlüklerinin ardındaki gözleri ışıl ışıl parıldardı. En öfkelendiği anda bile, o yüzünü saran gergin çizgiler arasından bir sevgi yansırdı dışarıya...

Sabahları erkenden okula atardık kendimizi. Hiçbir karşılık beklemeden kurs yapardık. Hiç unutamam, 1957'nin ılıcacık bir ilkyaz günüydü. Karadeniz masmavi bir çarşaf gibi uzanıyordu gözlerimin önünde. Denize bakan bir derslikteydim. Kurs yapıyordum uşaklarımla. Matematikten borçlu bir öğrencim, üstelik dersi de zayıftı, kursa gelmemiş, bahçede kavalıyla birbirinden güzel türküler çalıyor, öğrencileri çevresine topluyordu. Ne hoş bir kaval çalışı vardı onun! Sanki o kaval yüreğinin bir parçası gibiydi. Kimbilir, belki de yanık yanık şöyle diyordu:

"Karşıdan el eyleme
Yâr gönlümü eğleme
Öldürüsen sen öldür
Kötüye kul eyleme..."

Kurslarımı izlemediği için kızıyordum ona. Ama onun o duygulu yapısı yine de kendini bağışlattırıyordu. Sonraları öğrendiğime göre, öğrencim müzikle bütünleştirmiş yaşamını...

İşte acı ve tatlı anılarıyla bir ders yılı daha geride kalmıştı. 1957'nin Haziranıydı. Sınavları bitmiş, okul müdürüm beni erkenden azat edivermişti. Yeniden sahil boyu yolculuğum başlayacaktı. Trabzon'dan gelecek otobüsümü beklemek üzere sabahın sekizinde yol kıyısındaydım. Güneşin haziran sıcağı yakıcı mı yakıcıydı. Durakta iki yana bakınıyordum. Fındık bahçeleri, gürelmiş yeşil, titreşen yapraklar... Az sonra yolun ötesinde iki büklüm olmuş bir kadın belirdi. Gencecik bir kadındı bu! Koca bir baskülü sırtlanmış zar zor yürüyordu. Onun yanıbaşında uzun boylu, dipdiri yapılı bir adam da çeketini koluna almış, baskülün küçük bir parçası omuzunda eşlik ediyordu kadına. Kadının yüzü al al olmuş, boncuk boncuk tere durmuştu yüzü. Bu görüntü içimi sızlatmıştı birden. Köyümün kadınları da böyleydi işte! Onlar da tütün selesi altında inim inim inlerlerdi...

İkinci yıl Mehmet Erkan ayrılmış, Mustafa Çaldağ okul müdürü olmuştu. O yılımın unutulmaz bir anısı da Cahit Külebi'ydi. Okulumuzu teftişe gelmişlerdi. Beni müdür yardımcısı olarak o teftiş etmişti. Masaya oturmuş, benden evrak istiyordu. Sesi sıcacıktı. Devinimleri yumuşacıktı. Ürkmüyordu insan ondan. Gerçek bir öğretici! Nerede bir kusurumu görse, onu öyle tatlı dile getiriyordu ki elinde olmadan onun sıcacık iri gözlerine bakıyor, can kulağıyla dinliyordum onu. Onun o sıcacık dost bakışlarından yansımış sıcaklığa bırakıyordum kendimi. Belli bir düzeyin ekinini içine sindirmiş insanların sıcaklığı vardı onda. Gazi Eğitim'deki bir şiir gecemizde bulunmuş ve birkaç şiir okumuştu üst üste. Onun coşkusu hâlâ içimdeydi. O gece özlemle izlediğim insan, işte yanıbaşımdaydı. Şimdide onun o sıcacık Anadolu kokan dizeleri titreşiyor kulaklarımda:

"Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm."

Akşam üzerleri öğretmen okulunun lokalinin uzak bir köşesine oturur dalgın uzaklara bakardı. Kimbilir, o anda hangi sıcacık dizelerini yoğururdu yüreğinde...

Birbirini izleyen ve birbirinden güzel günler... Kimi kez de acılarla bütünleşen günler... Bütün bunların arasından sızıp gelen tatlı anılar...

Selam Beşikdüzü'ne, selam Beşikdüzülülerime... ●

Uzun Yol

Biz her zaman azınlıkta
Yarım yamalak yaşamlara yangılı
Sürekli izlenmekten yorgun
Ama zamanlayıp yürümeye
Varacağımız yer uzakta

Birmiz gideyerek kendimizi
Çünkü biliyormuz bazı şeyler
Sessiz akıyor karanlıkta
Ne çok deneyimler edindik
Belki varmeniriz yakında

Talip Apaydın

BİR BURUK BAYRAM OLUR

17 Nisan
Pulur'da bar
Ortaklar'da zeybek olur
Dicle'de halay
Düziçi'nde horan

Gül olur
Karanfil olur
Kanayan yaran
Açar ülkemin kırkbin köyünde
Kutlanır uyanışın katledildiği
BİR BURUK BAYRAM OLUR

17 Nisan
Tarlada başak
Serada sebze
Bağda üzüm olur
Salkım saçak

17 Nisan
Bahçede kayısı
Ağılda süt
Petekte bal olur
Altın sarısı

Su olur
Orman olur
Yağmura özlemini giderir
Kurak toprakların

17 Nisan
Yapısını yapan
Çatısını çatan
Usta eller olur
A'dan Z'ye
Kendi kendini donatan

17 Nisan
Türkçenin özü olur
Gerçeğin gözü olur
Tonguç'la Yücel'le bütünleşen
Bu yapıtın
Daha bin yıl sözü olur

Gül olur
Karanfil olur
Kanayan yaran
Açar ülkemin kırkbin köyünde
Kutlanır uyanışın katledildiği
BİR BURUK BAYRAM OLUR

Enver ATILGAN

YENİ YAYINLAR...

KÜLLÜK ANILARI

Yazar Nevzad Sudi, bir zamanlar ünlü ozanlara, sanatçılara, aydınlara 'mekân' olmuş "Küllük"ten kalan ve çok ilginç gözlemlere dayanan anılarını KÜLLÜK ANILARI adlı kitabında topladı.

İstanbul'un çarpıcı ve özgün yaşamından kesitler veren yapıt, 132 sayfadan oluşmaktadır.

18 Mayıs 1987 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yazar Oktay Akbal, kendisinin de yer aldığı bu anılar toplamını okurlarına tanıttı: Nice yazarlar, şairler, otuzlu yılların başlarıyla, kırklı yılların İstanbul yaşamında tüm gençlikleriyle boşveriyorlar aramızda.

ALMANLAR BİZİ SEVMEDİ

Çeyrek yüzyıldır tüm sıcaklığını koruyan bir olgu olarak karşımızda durur işçi göçü. Bu göçün beraberinde başlıbaşına bir de yazın boyvermiştir ülkeden ülkeye.

Fethi Savaşçı da bu serüvenin bir bireyi olma konumu yıllardır taşıyor. Yıllardır Almanya'da yaşayarak, çalışarak yazın alanına hizmet veriyor. Almanlar Bizi Sevmedi "İnsan gerçeğini, toplumsal gerçekle başarılı bir biçimde yoğurarak çıkıyor karşımıza"

Kerem Yayınlarının ürünü olarak kitap, 136 sayfadan oluşuyor.

KARDELEN

Öğretmenlik yaşamı türlü acılarla kesintiye uğramış bir sanatçı Öner Yağcı. Ve yaşadığının tüm alanlara duyumsatılması amacıyla, şiirden denemeye, eleştiriden incelemeye, tanıtmadan romana, yazının çeşitli türlerinde ürünler veriyor.

Kardelen, 1986 yılı Akademi Kitabevi roman Başarı ödülünü kazanmış bir yapıt. 120 sayfalık roman 1984 yılının eylülaralık arasında Çanakkale cezaevinde yazılmış. Son yıllarda toplumsal yaşantımızda yaşanan trajedinin kendi payına düşenini sanatsal bir mercekten inceleyen yazar, baba-kız ikilisinin yaşamında bireyselden toplumsala uzanan insan dramını sergiliyor.

YOL BİTMEDEN

Sıtkı Salih Gör de Fethi Savaşçı gibi yıllardır Federal Almanya'da yaşamını sürdüren bir yazar. Yazarlığı yanında, şiiri de yüreğinden eksik etmeyen bir şair.

Yol bitmeden adlı kitabında on öyküsünü toplayan yazarın yazdıkları, iki farklı kültürün ağına aldığı insanların umutları, umutsuzlukları, sevinçleri, yoksunlukları, genel anlamda dramı oluyor.

72 sayfalık kitap, Dayanışma Yayınları ürünü.

ÖĞRETMENİN YERİ VE ÖZGÜRLÜĞÜ

Rıza Can son derece insancıl bir yürekle eğitim sorununa, özellikle öğretmen kaynağına uzatıyor kalemini. Osmanlıdan günümüze gelinceye değin eğitim konusunda geliştirilen tüm çarpıklıklarla, çeşitli dönemlerin özellikle de Cumhuriyetin ilk yıllarının eğitim alanındaki aydınlanma çağını örneklerle sunmaya çalışıyor. Çeşitli düşünürlerin, devlet adamlarının, eğitimcilerin, görüşleriyle renklendirdiği yapıtını, "Öğretmenin özgürlüğü, toplumsal dirlik ve esenliğimizin ön koşuludur" sözleriyle tamamlıyor 56 sayfalık kitabında Rıza Can, öğretmenin savunmanı olarak tarihsel bir görevi yerine getirme çabasını üstleniyor.

YOKLAR SAHİBİ

Duran Aydın, 1960 doğumlu genç bir şair. Hayli zamandır çeşitli sanat ve kültür dergilerinde yayımladığı şiirlerini YOKLAR SAHİBİ adıyla kitaplaştırdı. Kendisi gibi Adana toprağından özgün şiirlerini okuduğumuz şair Mustafa Dertli kitaba önsöz yazmış.

Oldum Olası Eylül ile Akan Bir Yıldız kanadında bölümlerinden oluşan kitap, 64 sayfadan oluşuyor. Kitaba adını veren ve üç dizeden oluşan şiir, Ne aradıysam sende/Benim/Ne yoksa aşktan yana/ dizelerini sunuyor bizlere.

KÜLTÜR VE SANAT OLAYLARI/ HABERLER

Nisan 1987'nin son haftası ile mayıs ayı boyunca Trabzon'da ilginç kutlama günleri ve yoğun sanat etkinlikleri yaşandı. Bunlardan ilki 24-26 Nisan tarihlerinde kutlanan, Trabzon Lisesi'nin kuruluşunun 100. yıldönümü idi. Kutlama Programında çeşitli etkinlikler yer alıyordu.

BİRİNCİ GÜN: 24 NİSAN 1987 CUMA

SAAT	YER	YAPILACAK FAALİYET
9.30	Atatürk Anıtı Önü	Çelenk Sunma Töreni
10.00	Meydan Parkı Trabzon Lisesi Arası	Kortejin Trabzon Lisesine hareketi
12.00	Lise Önü	100. Yıl Meşalesinin yakılması
12.15	Lise Önü	Şeref defterinin imzalanması

BİRİNCİ GÜN: 24 NİSAN 1987 CUMA

SAAT	YER	YAPILACAK FAALİYET
12.30	Trabzon Lisesi	Trabzon Lisesi'nin Gezilmesi
14.00	Lise Önü	Gezi
18.00	Trabzon Güzel Sanatlar Galerisi	Trabzon Resim sergisinin açılışı ve gezilmesi
20.00	K.Ü Hasan Saka Salonu (Odiloryum)	Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir D.Klasik Türk Müziği Konseri

İKİNCİ GÜN: 25 NİSAN 1987 CUMARTESİ

SAAT	YER	YAPILACAK FAALİYET
11.10	Trabzon Havaalanı	T.B.M.M Başkanı Necmettin Karaduman'ın Protokolca Karşılanması
11.30	Trabzon Lisesi Kültür Salonu	Günün anlam ve önemini belirten konuşmalar
13.00	Trabzon Lisesi Kültür Salonu	Plaket verme töreni
13.30	Trabzon Lisesi	Geleneksel Okul Pilavı
18.00	İş Bankası Resim Galerisi	Sergisinin Açılışı ve Gezilmesi
20.00	Trabzon Lisesi Kültür Salonu	Trabzon Lisesi'nin Sanat Gecesi

ÜÇÜNCÜ GÜN:26 NİSAN 1987 PAZAR

SAAT	YER	YAPILACAK FAALİYET
10.30	Trabzon Lisesi Kültür Salonu	Trabzon Lisesi ile ilgili Konferans ve söyleşi
13.30	Trabzon Lisesi Futbol Sahası	Futbol Maçı
20.00	19. Mayıs Kapalı Spor Salonu	Trabzon Lisesi Gecesi

★

18-24 Mayıs 1987 tarihleri arasında müzeler haftası kutlandı. Her yıl biraz daha kapsamlı ve yetkin biçim alan Trabzon'daki kutlamaları, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze Müdürlüğü ile Fatih İlkokulu ortaklaşa düzenlediler.

1. Gün:18 Mayıs 1987: Haftanın açılışı, Müzecilik ve müzelerimizle ilgili konuşmalar, Fatih İlkokulu Koro ve Tiyatrosu. Yer: Atapark Kültür Merkezi.
Aynı günün akşamı Ayasofya müzesi kilise mekanında; Piyano: Saffet Bayka, Viyola: Çetin Aydar, Klarinet: Ekrem Öztan' dan oluşan trio konseri vardı. Konserde Max Bruch, Wolfgang A Mozart ve Alfred Uhl'den parçalar seslendirildi.

2. Gün: 20 Mayıs Çarşamba: Fotoğraf sanatçısı Coşkun Kulaksızoğlu'nun "Yapılarımızdaki İç Süslemeler" konulu fotoğraf sergisi. Özel Candan İlkokulu öğrencilerinin resim sergisi ve Fatih İlkokulu ile Akçaabat Osmanbaba İlkokulu halkoyunları ekiplerinin gösterileri. Yer: Ayasofya Müzesi.
3. Gün 21 Mayıs Perşembe: Atatürk müzeleri ve Topkapı Sarayı adlı iki film gösterisi. Trabzon Müzesi Müdürü Ayşe Sevim'in "Kültür Varlıklarımız ve 2863 Sayılı Yasa" konulu konferansı yer: Atapark Kültür Merkezi.
4. Gün 22 Mayıs Cuma: M.Reşat Sümerkan'ın "Halk Mimarimiz" konulu Dia gösterisi. Yer: Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi.

★

Gene aynı günlerde Karadeniz Üniversitesi'nin kuruluşunun 32. yılı kutlamaları yapılıyordu:
20 Mayıs 1987 Çarşamba: Üniversite içinde, Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi'ndeki açılış konuşmalarından sonra Prof. Dr. Cengiz Uluçay (matematikçi) ve Doç. Dr. Hayati Tabanlıoğlu (mimar)'na onur doktoraları verildi. Akşam ise okutman Dr. Sabri Yener yönetiminde üniversite korosunun konseri vardı. Gene aynı gün K.Ü Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin çalışmalarında oluşan fotoğraf, resim, heykel sergisi açıldı.
21 Mayıs Perşembe: Gündüz, konuk öğretim üyesi Dr.Robert P.Finn'ın "Atatürk ve Kültür" konulu konferansı; akşam ise K.Ü Halk Dansları Topluluğu'nun gösterileri vardı.
22 Mayıs Cuma: (Akşam) Dr. Sabri Yener yönetiminde Türk

23 Mayıs Cumartesi: Gündüz: "Ayının Fendi Avcıyı Yendi" adlı çocuk oyunu; akşam: "İçimizden Biri" adlı oyun. Yöneten; okutman Ahmet Akyol.

24 Mayıs Pazar: Güzel Sanatlar Bölümü Şiir-Edebiyat Birimi'nin hazırladığı "Yurt Sevgisi" konulu şiir gecesi
Ayrıca hafta boyunca ödül törenleri, futbol karşılaşmaları, aerobik gösterileri.

★

Bu kutlamaların dışında Trabzon'da başka sanat etkinlikleri de vardı:

SERGİ:

Turgut Candaş'ın resim sergisi 2-16 Mayıs günlerinde Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'ndeydi.
16 Mayıs-4 Haziran günleri arasında aynı galeride Fatih Lisesi resim sergisi yer aldı.
Cumhuriyet Ortaokulu' nun resim sergisi de 18-30 mayıs günlerinde Trabzon İş-Sanat galerisinde izlendi.
Trabzon Lisesi'nin Kuruluşunun 100. Yılı nedeniyle Trabzon doğumlu sanatçılar İstanbul Taksim-Sanat Galerisinde bir karma sergi açtılar. Yağlıboya resim ve özgün baskıların yer aldığı sergi 13-27 Mayıs tarihleri arasında açık kaldı.
Ayrıca Trabzon'lu sanatçı Haydar Durmuş 22. kişisel resim sergisini de İstanbul Parmakkapı İş-Sanat Galerisinde 11-29 Mayıs 1987 tarihleri arasında açtı.

TİYATRO:

3 Mayıs 1987 günü Devlet Tiyatroları "Bir varmış, İki de varmış" adlı çocuk oyunuyla Trabzon'day dı.
Trabzon Lisesi Temsil Kolu, Turgut Özakman'ın "Ah Şu Gençlik" adlı 2 bölümlük güldürüsünü 22-23-25 mayıs 1987 günlerinde Trabzon Lisesi Salonunda sergilediler.

GÖSTERİ:

23 Mayıs 1987 günü, senaryosunu Yeşim Ustaoğlu ve Tayfun Pirselimoğlu'nun yazdığı, yönetmenliğini Yeşim Ustaoğlu'nun yaptığı "MAGNAFANTAGNA" ve Mehmet Güreli'nin yönettiği "VAPURLAR" adlı 16 mm lik kısa film gösterileri Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde yapıldı.
24 Mayıs 1987 günü de Trabzon 19 Mayıs Kapalı Spor Salonunda Ortaokullararası Türkiye Halkoyunları yarışması yapıldı.

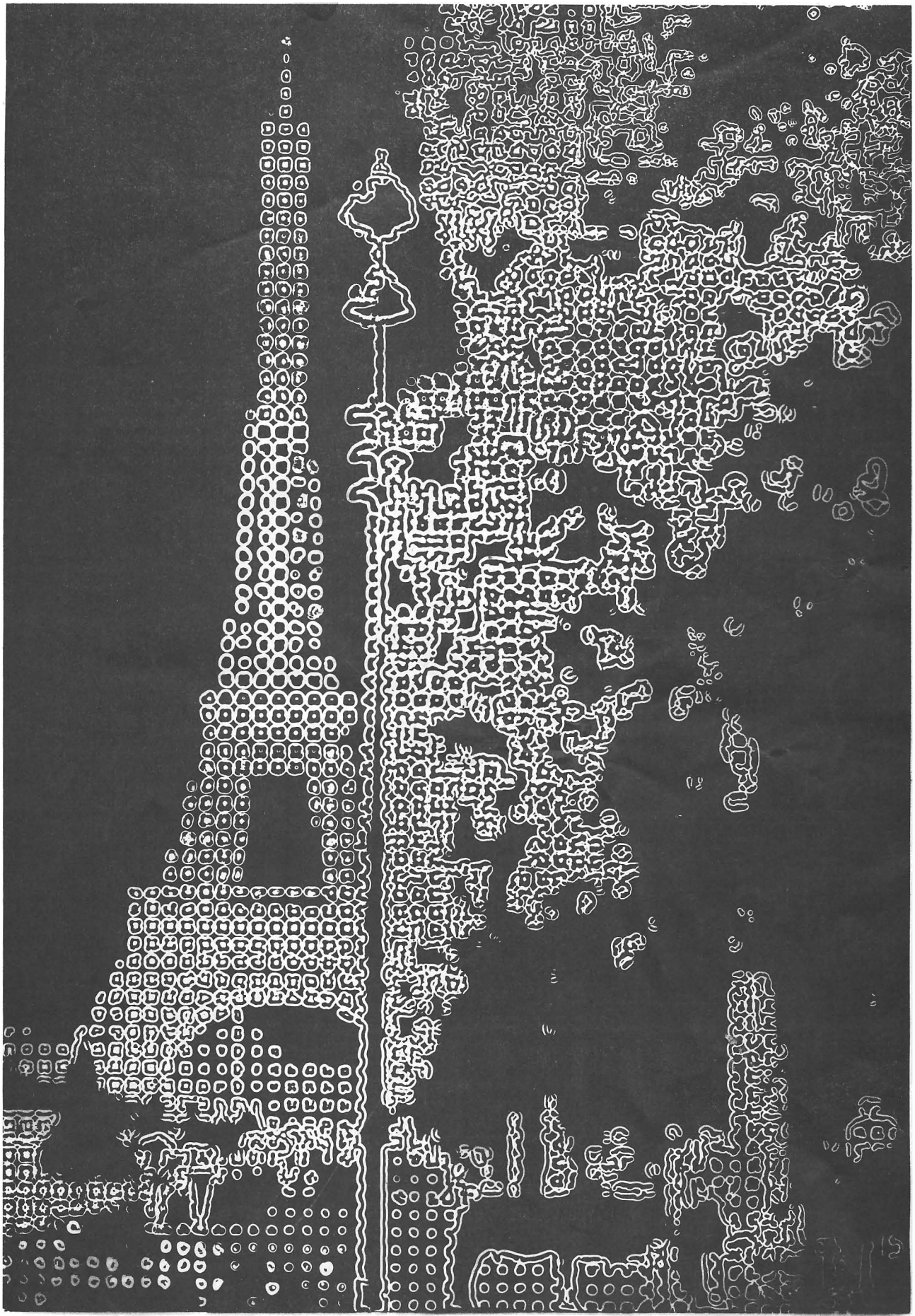

TOUR EİFFEL
TURHAN DOYRAN - KOMPÜTERGRAFİK